

DISCOURS EN FAVEUR DE

ΖΑΝ ΠΙΕΡ ΒΟΥΑΓΙΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΑΤΩ

Τίτλος πρωτοτύπου:
Jean Pierre Voyer
Introduction à la Science
de la Publicité
Champ libre, Παρίσι, 1975

Copyright για τη μετάφραση: Ερατώ εκδόσεις, Αθήνα 2000

ISBN 960-229-104-4

ΖΑΝ ΠΙΕΡ ΒΟΥΑΓΙΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

Μετάφραση
Άννα Μπερυστάν

Επιμέλεια - Επίμετρο
Γιώργος - Ίκαρος Μπαμπασάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΑΤΩ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

*Εισαγωγή στην επιστήμη
της δημοσιότητας*

9

ΓΙΩΡΓΟΣ-ΙΚΑΡΟΣ ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

Βουαγιέ: Τρόπος χρήσης

151

I

«Ξεκόβοντας από τον ιδεαλισμό [τον οποίο, ας πω εν παρόδω, παρέβαλλα και έτρεφα με στοιχεία από τον Καντ και τον Φίχτε] άρχισα να ζητώ την Ιδέα μέσα στην ίδια την πραγματικότητα»

ΚΑΡΑ ΜΑΡΞ,
Επιστολή στον πατέρα του,
10 Νοεμβρίου 1837

Μην φοβάστε, υπάρχει η Ιδέα σε κάθε αράδα.

Το μεγαλείο της *Επιστήμης της Λογικής* και του τελικού της συμπεράσματος, η *διαλεκτική του αρνητικού* ως αρχής κινητήριας και δημιουργικής, συνίσταται στο εξής: ο Χέγκελ συλλαμβάνει την πραγματικότητα ως μία ενότητα – ως την ενότητα αυτού που υπάρχει και της φαινομενικότητας αυτού που υπάρχει. Το πραγματικό εμπεριέχει το αρνητικό ως φαινομενικότητα, και οι λαοί κουράζονται αρκετόν καιρό πριν καταλάβουν πως είναι κουρασμένοι. Η φιλοσοφία που βλέπει τα πράγματα από τη σκοπιά της πραγματικότητας και εμμένει εκεί, αντιπροσωπεύεται από το σύστημα του Χέγκελ. Η φιλοσοφία του Χέγκελ είναι η υλιστική θεωρία της ιδέας. Όταν πρόκειται για την αναίρεση ενός φιλοσοφικού συστήματος, διαπράττουμε χονδροειδές λάθος εάν αναπαριστούμε το σύστημα που επιδιώκουμε να αναιρέσουμε ως εάν να ήταν φευδές απ' άκρου εις άκρον, και ως εάν να επρόκειτο να αντιτάξουμε μονάχα το αληθές σύστημα στο φευδές.

Ένα σύστημα δεν είναι φευδές παρά μόνον εάν παριστάνει πως η σκοπιά του είναι οριστικά η πλέον ορθή. Η αληθής σκοπιά του εγγελιανού συστήματος και η απάντηση στο ζήτημα του να γνωρίσουμε εάν είναι αληθές ή φευδές, προκύπτουν αφεαυτές από το σύνολο στο οποίο περιέχονται οι συλλογισμοί σχετικά με το σύστημα αυτό. Θα ήταν άδικο να βλέπαμε σ' αυτήν τη σκοπιά μια απλή γνώμη, το υποκειμενικό προϊόν ενός τρόπου αναπαράστασης ή σκέψης ενός κάποιου ατόμου, μιας θεώρησης που έχει πάρει λανθασμένη κατεύθυνση· ο Χέγκελ τοποθετείται από τη σκοπιά της σύγχρονης πολιτικής οικονομίας. Αντιλαμβάνεται την εργασία, καθώς είναι σχέση της ύλης με τον εαυτό της, ως την ουσία και την επικύρωση της ουσίας του ανθρώπου.

Όλα αρχίζουν με την εργασία, μ' αυτήν τη δραστηριότητα την κοινή σε όλα τα ζώα. Η εργασία συνιστά την αρχή, διότι είναι δραστηριότητα τόσο καθαρή όσο και το απλό ζωντανό· ωστόσο, αυτή η αρχή δεν δύναται να μεσολαβηθεί και να διευκρινιστεί περισσότερο. Η εργασία αντιπροσωπεύει την άμεση ανεξαρτησία, σε αντίθεση με τη στοχαστική ολότητα, και έχει το λόγο υπάρξεώς της όχι σε ένα όλον αλλά στον ίδιο της τον εαυτό. Ο αληθινά πρώτος ορισμός της ανθρωπότητας είναι, συνεπώς, ότι η ανθρωπότητα είναι η καθαρή εργασία. Και η ιστορία πρέπει να είναι η ιστορία της εργασίας.

Η εργασία είναι η διαδικασία που κάνει μια ανάγκη να καταργείται. Καθώς το έδειξαν οι φημισμένες μελέτες του Παβλόφ, η ανάγκη περιέχει το αρνητικό ως φαινομενικότητα, περιέχει τον εαυτό της ως ανάγκη ήδη καταργημένη φαινομενικά. Η εργασία είναι άμεσα η ενότητα του αρνητικού με τον εαυτό του. Η ισορροπία που αποκαθίσταται ανάμεσα στην ανάγκη και τη φαινομενικά καταργημένη ανάγκη είναι πρώτα απ' όλα η ίδια η εργασία. Εντούτοις, αυτή συμβάλλεται επίσης για να σχηματίσει μια γαλήνια ενότητα. Η ανάγκη και η φαινομενικά καταργημένη ανάγκη δεν οδεύουν παρά στη βαθμιαία εξαφάνιση, ωστόσο η εργασία σαν τέτοια εμπεριέχει τη διαφορά τους. Το εφήμερο ή η εξαφάνιση της ανάγκης και της φαινομενικά καταργημένης ανάγκης ισοδυναμεί με την εξαφάνιση της εργασίας. Η εργασία είναι, λοιπόν, άμεσα η ενότητα αυτού που υπάρχει και της φαινομενικότητας αυτού που υπάρχει. Η φαινομενικότητα είναι η αρχή του ζώντος.

Η φαινομενικότητα δεν είναι κάποιο πράγμα που φαίνεται ή η φαινομενικότητα κάποιου πράγματος μήτε η φαινομενικότητα για κάποιο άλλο. Η φαινομενικότητα είναι ο κατακλυσμός αυτός που κάνει αυτό που υπάρχει να γίνει κάποιο πράγμα. Η φαινομενικότητα είναι η καθαρή φαινομενικότητα αυτού που υπάρχει. Η φαινομενικότητα είναι το τίποτα που υπάρχει. Η φαινομενικότητα είναι η απόλυτη αφαίρεση: αυτή η αρνητικότητα δεν της είναι εξωτερική, μα η φαινομενικότητα είναι φαινομενικότητα και τίποτ' άλλο από φαινομενικότητα. Η φαινομενικότητα είναι καθ'εαυτή άμεσα καθορισμένη. Μπορεί να έχει τούτο ή το άλλο περιεχόμενο: όποιο όμως και να είναι αυτό, δεν το θεμελιώνει η ίδια αλλά το κατέχει άμεσα.

Στον Χέγκελ ανήκει η μεγάλη τιμή ότι πρώτος αυτός αντελήφθη τη σημασία της φαινομενικότητας, ότι αυτός της παραχώρησε στη θεωρία τη θέση που, ούτως ή άλλως, κατέχει μέσα στην πραγματικότητα. Η φαινομενικότητα είναι η καθαρή αρνητικότητα, η αρνητικότητα που γίνεται αντιληπτή ως φαινομενικότητα. Θεωρείται ως κάτι νεκρό όταν της αναγνωρίζει κανείς ιδιότητες και δυνάμεις δημιουργικές καθεαυτές, τις οποίες πρέπει να έχει. Είναι, λοιπόν, κάτι καμωμένο από πολυάριθμους προσδιορισμούς που υφίστανται απαθείς οι μεν έναντι των δε. Η φαινομενικότητα είναι το ίδιο πράγμα με τη σκέψη. Αλλά δεν πρόκειται εδώ μήτε για τη σκέψη της συνείδησης μήτε για την πιο προσδιορισμένη σκέψη της δημοσιότητας που έχει ως προσδιορισμούς της το άτομο και το είδος· πρόκειται για τη σκέψη απλώς. Αντίθετα προς τους λενινοφίλοσοφους που αποδίδουν στη φαινομενικότητα όλο τον πλούτο του κόσμου και κατόπιν αρνούνται όλη την

αντικειμενικότητα της φαινομενικότητας, εμείς ως μοναδικό μας σκοπό έχουμε το να υποστηρίξουμε την ουσιαστική σπουδαιότητα της φαινομενικότητας στα ανθρώπινα ζητήματα, σπουδαιότητα που ούτως ή άλλως η ίδια της η κίνηση της παραχωρεί.

Η εργασία είναι ο σκοπός, η παρουσία αυτού που δεν υπάρχει μέσα σ' αυτό που υπάρχει, ο προσδιορισμός αυτού που υπάρχει από αυτό που δεν υπάρχει. Η πρόταση του αρνητικού ή της τελεολογίας – του σκοπού – είναι πολύ απλή και διατυπώνεται έτσι: αυτό που υπάρχει είναι προσδιορισμένο από τη φαινομενικότητα αυτού που υπάρχει. Με άλλα λόγια, το αρνητικό κατοικεί μέσα στη φαινομενικότητα. Ο Δαρβίνος, στην *Καταγωγή των Ειδών*, έδειξε τέλεια πως δεν υπάρχει ίχνος τελεολογίας που να ανήκει στο είδος κατά το μετασχηματισμό των ζωικών ειδών. Εντούτοις, δείχνει, όχι λιγότερο τέλεια, πως αυτός ο μετασχηματισμός στηρίζεται αναγκαστικά σε μια τελεολογία, όχι εκείνη του είδους, αλλά εκείνη του ζώου/ατόμου, εκείνη της ανάγκης. Η ανάγκη είναι το ζώο που θέλει να ζήσει. Ο μετασχηματισμός του είδους δεν ανήκει στο άτομο/ζώο αλλά εδρεύει στο γενετικό συμβεβηκός. Ο ρόλος του ζώου περιορίζεται στο να ζή-

σει ή να πεθάνει. Εάν πεθάνει, δεν αναπαράγεται. Εάν ζήσει, αναπαράγεται. Και ο θάνατος είναι η ουσιαστική αρχή της ζωής του είδους. Ο μετασχηματισμός του ζωικού είδους είναι η αρνητική ενότητα εντός της οποίας διαλύεται η αντίθεση του περιορισμένου αρνητικού και του περιορισμένου θετικού. Η αρνητικότητα του ζώου είναι ανίκανη να εκλεπτυνθεί αφεαυτή. Το ζώο δεν είναι ένα άτομο γένους διότι δεν διατηρεί με το γένος του άλλη σχέση παρά αρνητική, όπως αυτή που συνδέει το μέγεθος ενός νησιού και το μέγεθος του πιο πολυάριθμου είδους που μπορεί να υπάρξει σ' αυτό.

Εάν η ζωώδης και περιορισμένη εργασία περιέχει το αρνητικό, δεν πρόκειται παρά για ένα αρνητικό ζώωδες και περιορισμένο καθ'εαυτό στο μέτρο που δεν εκλεπτύνει τίποτα, που δεν υπολογίζει τίποτα, που δεν δίνει ταυτότητα σε τίποτα. Είναι μια φαινομενικότητα τυφλή, κωφή και άλαλη. Η αρνητικότητα της ζωώδους εργασίας, της ανεξάρτητης εργασίας, παραμένει έγκλειστη σε μια περιορισμένη σφαίρα, το αρνητικό δεν βγαίνει από τον εαυτό του. Μονάχα η αντικειμενικοποίηση της φαινομενικότητας θα μπορέσει να καταργήσει την περιορισμένη ανεξαρτησία της καθαρής εργασίας. Η ζωώδης εργασία είναι η άνευ υποστάσεως ποικιλία, η αδιάφορη ποικιλία, η άμορφη ολότητα της πολυμορφίας, ήτοι ολότητα για κάτι άλλο, ποικιλία της μη ολότητας. Ανέχεται κάθε όριο, κάθε εξωτερικό, κάθε άλλο. Είναι περιορισμένη. Όντας ένα ξεκίνημα, είναι ένα ξεκίνημα που ανέχεται να ξεκινήσουν πριν από αυτό. Δεν είναι θεμελιωμένη.

Η μοναδική εργασία που αναγνωρίζει ο Χέγκελ είναι η διανοητική εργασία, η αφηρημένη εργασία. Ο Μαρξ, μη ικανοποιημένος από την αφηρημένη εργασία, επικαλείται τη συγκεκριμένη εργασία, τη δουλειά: εντούτοις, δεν αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα ως δραστηριότητα του γένους – ήτοι ως σχέση του ατόμου με το γένος του – ως δραστηριότητα αποκλειστικά ανθρώπινη. Ο Μαρξ ζητάει συγκεκριμένες εργασίες αληθινά διακριτές από τις πνευματικές εργασίες: δεν αντιλαμβάνεται, εντούτοις, την ανθρώπινη δραστηριότητα ως δραστηριότητα που αποκαλύπτει το αρνητικό, ως συνειδητή δραστηριότητα. Δεν θεωρεί, λοιπόν, στο μεγαλύτερο μέρος του έργου του, ως αληθινά ανθρώπινη παρά μόνον τη συμπεριφορά του εργάτη, ενώ δεν γίνεται αντιληπτή και δεν ορίζεται παρά μόνο μέσα από τη ρυπαρή ζωώδη εκδήλωσή της. Συνεπώς, δεν συλλαμβάνει όλη τη σημασία της «επαναστατικής» πρακτικο-κριτικής δραστηριότητας.

Ο Μαρξ αγνοεί την αφηρημένη στιγμή της ανταλλαγής. Η ανταλλαγή είναι η κατ' εξοχήν σχέση του γένους. Το κύριο μειονέκτημα κάθε γνωστού έως σήμερα υλισμού – εκτός από εκείνον του Χέγκελ – είναι πως η συγκεκριμένη πραγματικότητα δεν γίνεται απ' αυτούς αντιληπτή παρά μονάχα με τη μορφή της ζωόδους και περιορισμένης εργασίας, αλλά όχι ως καθαρά ανθρώπινη δραστηριότητα, ως σχέση της εργασίας προς τον εαυτό της, όχι αρνητικά, ως σχέση. Για τούτο και η καθαρά ανθρώπινη άποψη αναπτύχθηκε αφηρημένα, σε αντίθεση προς τον υλισμό, από την εμπορική ψευδοδημοσιότητα, αυτήν τη δημοσιότητα ενός κόσμου δίχως δημοσιότητα, που μιλάει γι' αυτό που δεν πουλάει και πουλάει αυτό για το οποίο δεν μιλάει, και που βεβαίως αγνοεί την ανθρώπινη δραστηριότητα ως τέτοια.

Μπορούμε να διακρίνουμε τους ανθρώπους από τα ζώα με βάση τη συνείδηση, τη θρησκεία, την εργασία, με ό,τι θέλουμε. Οι άνθρωποι αρχίζουν να διαφοροποιούνται από τα ζώα αμέσως μόλις αρχίσουν να ανταλλάσσουν τα μέσα επιβίωσής τους. Ανταλλάσσοντας τα μέσα επιβίωσής τους, οι άνθρωποι αυτοί παράγουν εμμέσως το γένος τους, δηλαδή τους ίδιους ως ανθρώπους. Το ζώο συγχέεται πλήρως με τη ζωτική του δραστηριότητα. Είναι αυτή η δραστηριότητα. Ο άνθρωπος κάνει τη δραστηριότητά του ένα αντικείμενο ανταλλαγής. Η ανταλλαγή της ανθρώπινης δραστηριότητας στο εσωτερικό της παραγωγής, όπως επίσης και η ανταλλαγή των ανθρώπινων προϊόντων μεταξύ τους, είναι η δραστηριότητα του γένους και το πνεύμα του γένους. Κατά συνέπεια, ο αληθινά πρωταρχικός ορισμός της ανθρωπότητας είναι πως η ανθρωπότητα είναι η καθαρή ανταλλαγή. Και η ιστορία πρέπει να είναι η ιστορία της ανταλλαγής.

Οι άνθρωποι είναι τέτοιοι ώστε να εκδηλώνουν την ανθρωπινότητά τους. Αυτό που είναι συμπίπτει, λοιπόν, με την ανταλλαγή, τόσο από το τι ανταλλάσσουν όσο και από τον τρόπο με τον οποίο ανταλλάσσουν. Το τι είναι οι άνθρωποι, το τι είναι η ανθρωπινότητα, εξαρτάται λοιπόν από τις υλικές συνθήκες της ανταλλαγής. Η ιστορία της ανταλλαγής, η αντικειμενική ύπαρξη της ανταλλαγής, είναι το ανοιχτό βιβλίο των ουσιαστικών δυνάμεων του ανθρώπου, η υλοποιημένη ανθρώπινη ψυχολογία. Μια τέτοια ψυχολογία, για την οποία το βιβλίο αυτό, δηλαδή ακριβώς το μέρος το πιο υλικά υπαρκτό, το πιο προσιτό στην ιστορία, παραμένει κλειστό, δεν μπορεί να γίνει μια επιστήμη πραγματική, αληθινά πλούσια σε περιεχόμενο.

Η ανθρωπινότητα δεν είναι μια ουσία στην οποία θα μπορούσαν να συμβούν ατυχήματα. Ούτε κάτι παραπάνω από μια μορφή που θα έβαζε σε λειτουργία αυτή την ουσία. Μες στην ανθρωπινότητα η τυπική αρχή είναι συγχρόνως και ουσιαστική αρχή. Η ανταλλαγή είναι αυτή η αρχή. Η ανταλλαγή είναι το θεμέλιο της ανθρωπινότητας ως ενότητας της ταυτότητας και της διαφοράς· η σκέψη καθεαυτή, που είναι ακριβώς η σκέψη για κάτι άλλο, και αντιστρόφως. Είναι η ανθρώπινη ουσία τοποθετημένη ως σχέση.

Η ανταλλαγή δεν είναι μόνο μία σχέση ανάμεσα σε άλλες δυνατές σχέσεις. Η ανταλλαγή είναι η *σχέση*, η όντως υπάρχουσα σχέση, δηλαδή η ουσιαστική σχέση που δεν υπάρχει μονάχα για κάτι άλλο, αλλά της οποίας οι όροι κατέχουν τους προσδιορισμούς της, αρχίζοντας από τον προσδιορισμό της ως σχέσης. Κάθε σχέση είναι μια σχέση ανταλλαγής. Δεν υπάρχει άλλη σχέση παρά μόνον αυτή της ανταλλαγής. Η σχέση δεν υπάρχει παρά μόνον εάν υπάρχει για τον εαυτό της μέσα στους όρους της, μέσα σε μια σχέση με τον εαυτό της, με άλλα λόγια, εάν οι όροι της περιέχουν το αρνητικό ως φαινομενικότητα. Μια σχέση που δεν υπάρχει για τον εαυτό της, μέσα σε μια σχέση με τον εαυτό της, δεν κατέχει τον προσδιορισμό της ως σχέσης. Ο προσδιορισμός της είναι εξωτερικός. Δεν είναι μια σχέση παρά για κάτι άλλο.

Η ανταλλαγή είναι η ταυτοτική σχέση, η σχέση που παράγει το αυτό και το άλλο, το ταυτοτικό και το διαφορετικό, δηλαδή τον εαυτό της ως σχέση, ως ενότητα του ταυτοτικού και του διαφορετικού. Η ανταλλαγή είναι άμεσα παραγωγή της ταυτότητας. Η ανταλλαγή είναι άμεσα παραγωγή της αντίθεσης, επιβεβαίωση της διαφοράς, του άλλου. Η επιβεβαίωση της διαφοράς μέσα στην ανταλλαγή είναι άμεσα διαφοροποίηση της δραστηριότητας και των προϊόντων της δραστηριότητας. Η ανταλλαγή παράγει και καταργεί τη διαφορά με την ίδια κίνηση. Η ταυτότητα και η διαφορά δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο μέσα στην ανταλλαγή. Η ταυτότητα που δεν θα ήταν και μία αντίθεση, δεν θα ήταν παρά μία μη-καθαρή ταυτότητα, καθαρά εξωτερική, ταυτότητα για κάτι άλλο. Ομοίως, και η διαφορά που δεν θα ήταν και ταυτότητα, δεν θα ήταν παρά ποικιλία, διαφορά για κάτι άλλο. Αμέσως, επιβεβαιώνεται μέσα στην ανταλλαγή η αντί-

φαση ανάμεσα στις άμεσες και επί μέρους ιδιότητες της εργασίας και τη γενική της ιδιότητα, την καθαρά ανθρώπινη, την ικανότητά της να ανταλλάσσεται. Άμεσα διαφορετική, πρέπει να διαφοροποιηθεί από τον εαυτό της έτσι ώστε να επιβεβαιωθεί ως ταυτοτική.

Μέσα στην ανταλλαγή, η διαφορά είναι η αρνητικότητα που περιέχει την κατάργησή της, το μηδέν εκφρασμένο στη γλώσσα ή στους όρους της ταυτότητας. Η ταυτότητα και η διαφορά της εργασίας δεν υπάρχουν παρά μόνο μέσα στην ενότητά τους, στην ανταλλαγή, και όντας αντίθετες. Δεν υπάρχουν παρά μόνον εφόσον καταργούνται, εφόσον περνούν στο αντίθετό τους, μέσα στην ενότητα της σχέσης τους. Η ταυτότητα είναι κάτι που διαφέρει, και η διαφορά είναι κάτι το ταυτοτικό. Η ταυτότητα είναι η ουσιαστική στιγμή της διαφοράς, και η διαφορά είναι η ουσιαστική στιγμή της ταυτότητας. Η ανταλλαγή περιέχει, λοιπόν, κάτι περισσότερο από μιαν απλή, αφηρημένη ταυτότητα: περιέχει την καθαρή κίνηση της κατάργησης, του περάσματος σε κάτι άλλο, την κίνηση του αρνητικού, χάρη στην οποία το άλλο παρουσιάζεται ως απλή φαινομενικότητα, προορισμένη για εξαφάνιση.

Εφόσον η ανάγκη του ενός καταργείται από την εργασία του άλλου και αντιστρόφως, δίχως να πρέπει να εξασκηθεί καμία βία, τούτο σημαίνει πως ο ένας είναι ικανός να παράγει το αντικείμενο της ανάγκης του άλλου και αντιστρόφως. Όταν όμως η παραγωγή μου υπολογίζεται με βάση την ανάγκη σου και είναι εκλεπτυσμένη, τότε δεν παράγω παρά μόνο φαινομενικά αυτό το αντικείμενο αλλά παράγω αληθινά ένα άλλο αντικείμενο, το αντικείμενο της δικιάς σου παραγωγής, αντικείμενο που σκέφτομαι να ανταλλάξω με το αντικείμενο της δικιάς μου παραγωγής, ανταλλαγή που έχω ήδη επιτελέσει στη σκέψη. Η ανταλλαγή είναι η εργασία που καταργείται ως μία καθαρή φαινομενικότητα.

Στη γερμανική σκέψη, το «καταργώ» έχει διττή σημασία: αυτήν της συντήρησης, της διατήρησης (aufheben στα γερμανικά σημαίνει ανασυστήνω, αίρω και καταργώ), και αυτήν του να σταματήσεις κάτι, να θέσεις ένα τέλος. Το «διατηρώ», «συντηρώ», περιέχει εξάλλου και μία αρνητική σημασία, το να μάθουμε, για να διατηρήσουμε κάποιο πράγμα, να άρουμε την αμεσότητά του, την ανεξαρτησία του την προσιτή σε έξωθεν επιδράσεις. Έτσι, αυτό το οποίο καταργείται είναι ταυτόχρονα και αυτό το οποίο διατηρείται, αλλά έχει μονάχα χάσει την ανεξαρτησία του, δίχως να έχει αφανιστεί. Λεξικολογικά, αυτοί οι δύο ορισμοί της κατάργησης μπορούν να θεωρηθούν ως δύο σημασίες της λέξης αυτής. Θα μπορούσαμε λοιπόν να θεωρήσουμε εκπληκτικό ότι μία γλώσσα έφτασε να χρησιμοποιεί μία και μόνη λέξη για να περιγράψει δύο αντιτιθέμενους ορισμούς. Η διαλεκτική σκέψη δεν μπορεί παρά να ευφραίνεται καθώς ανακαλύπτει μέσα στη γλώσσα λέ-

ξεις που έχουν από μόνες τους μια διαλεκτική σημασία, και η γερμανική σκέψη διαθέτει πολλές τέτοιες λέξεις. Δεν καταργούμε ένα πράγμα παρά κάνοντας έτσι ώστε αυτό το πράγμα να ενωθεί με το αντίθετό του προσεγγίζοντας κατά το δυνατόν περισσότερο αυτό τον προσδιορισμό, μπορούμε να τον ονομάσουμε *ροπή*. Στην περίπτωση του μοχλού, ονομάζουμε ροπή το βάρος και την απόσταση από ένα σημείο, και τούτο εξαιτίας της ταυτότητας της δράσης τους όποιες και να είναι, κατά τα άλλα, οι διαφορές τις οποίες περιέχουν το βάρος και η απόσταση. Η ακριβέστερη έννοια και η ακριβέστερη έκφραση που μπορούν έτσι να δεχτούν η εργασία και η καταργημένη εργασία, όντας ροπές, θα αποδεσμευτούν όταν θα έχουμε να εξετάσουμε τη δημοσιότητα ως την ενότητα εντός της οποίας αυτές διατηρούνται. Η εργασία δεν είναι η εργασία και η καταργημένη εργασία δεν είναι η καταργημένη εργασία παρά μόνον εφόσον εξετάζουμε τη διαφορά που τις διαχωρίζει αλλά θεωρημένες από τη σκοπιά της αλήθειας τους, της ενότητάς τους, εξαφανίζονται ως τέτοιες και γίνονται ένα άλλο πράγμα. Η εργασία και η καταργημένη εργασία είναι ένα και το αυτό και επειδή ακριβώς είναι ένα και το αυτό, δεν είναι πια εργασία και καταργημένη εργασία και δέχονται έναν διαφορετικό προσδιορισμό. Αυτή η ενότητα

παραμένει η βάση τους, την οποία δεν εγκαταλείπουν πια για να δεχτούν εκ νέου την αφηρημένη σημασία της εργασίας και της καταργημένης εργασίας.

Η κατάργηση είναι μία από τις πιο σημαντικές έννοιες στην ιστορία, ένας θεμελιακός ορισμός, ο οποίος επανέρχεται κάθε στιγμή, και του οποίου το νόημα οφείλουμε να ξέρουμε καλά, ορισμός που οφείλουμε οπωσδήποτε να διακρίνουμε καλά από το μηδέν. Το καταργημένο πράγμα είναι το μη-υπάρχον, όντας όμως φαινομενικότητα που έχει για πηγή και καταγωγή της αυτό που υπάρχει. Για τούτον το λόγο διατηρεί ακόμα τον ορισμένο χαρακτήρα αυτής της πηγής. Έτσι, η ανταλλαγή είναι η καταργημένη εργασία αλλά η εργασία είναι αυτό που κυριαρχεί στην ανταλλαγή, το αληθινό υποκείμενο της ανταλλαγής. Εντούτοις, η εργασία αποκτάει μια δύναμη την οποία δεν θα μπορούσε να ονειρευτεί έξω από την κατάργησή της.

Μία από τις κύριες προκαταλήψεις του ρεφορμισμού συνίσταται στο να θεωρεί τη φαινομενικότητα έναν προσδιορισμό λιγότερο ουσιώδη και εμμενή από την ύπαρξη. Ενώ εάν μπορούσε να τεθεί ζήτημα ιεραρχίας και εάν έπρεπε να διατηρήσουμε τους δύο προσδιορισμούς απομονωμένους τον έναν από τον άλλο, θα ήταν πολύ περισσότερο η φαινομενικότητα ο πιο βαθύς και πιο ουσιώδης προσδιορισμός. Και τούτο διότι η ύπαρξη, συγκρινόμενη με τη φαινομενικότητα, είναι ο προσδιορισμός του απλού άμεσου· η φαινομενικότητα όμως είναι η ρίζα κάθε ιστορικής κίνησης και κάθε ανθρώπινης εκδήλωσης· μόνο στο μέτρο που εμπεριέχει τη φαινομενικότητα είναι ένα πράγμα ικανό για κίνηση, για ιστορική δράση, για να εκδηλώσει ιστορικές τάσεις. Η φαινομενικότητα είναι επίσης αυτή την οποία απελευθύνουμε σε πρώτο επίπεδο από τα πράγματα, από την πραγματικότητα, από το αληθινό εν γένει. Συγχέουμε κυρίως τη φαινομενικότητα με το λάθος,

και λέμε πως ένα φεύτικο πράγμα είναι μια φαινομενικότητα. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, αντιθέτως, τη συνωθούμε μέσα στη συνείδηση, λέγοντας πως αυτή η ίδια [η συνείδηση] αφήνεται να πλανηθεί και να εγκαθιδρύσει τη φαινομενικότητα. Είτε πρόκειται για την πραγματικότητα είτε για τη συνείδηση, η φαινομενικότητα θεωρείται ως ένα απλό ατύχημα, για να μην πούμε ως ανωμαλία ή περαστικός νοσηρός παροξυσμός. Ένας απόλυτος προσδιορισμός της ανθρωπότητας οφείλει να ξαναβρίσκεται μέσα σε κάθε εμπειρία, μέσα σε όλα όσα είναι αληθινά ανθρώπινα. Αυτό που προκύπτει με έναν γενικό τρόπο από αυτό που μόλις είπαμε σχετικά με τη φύση της φαινομενικότητας είναι ότι λέγοντας πως ένα πράγμα εμπεριέχει τη φαινομενικότητα δεν εκφράζουμε γι' αυτό μιαν επίκριση. Σύμφωνα με το ρεφορμισμό, το απόλυτο θα ήταν επειδή το πεπερασμένο είναι. Αλλά η αλήθεια είναι πως το απόλυτο – αυτό που είναι απεριόριστο, αυτό που είναι ελεύθερο από κάθε δεσμό, αυτό που δεν ανέχεται κανένα όριο – δεν υπάρχει παρά επειδή το πεπερασμένο είναι η αντιφατική αντίθεση καθεαυτή, επειδή δεν είναι, επειδή περιέχει το αρνητικό. Σύμφωνα με την πρώτη αντίληψη, το είναι του πεπερασμένου θα ήταν το είναι του απόλυτου: «Arbeit macht Frei»¹. Σύμφωνα όμως με τη δική μας, είναι το μη-είναι του πεπερασμέ-

νου που είναι το είναι του απόλυτου. Το πεπερασμένο περιέχει το απόλυτο ως αρνητικό, περιέχει τη δίφα για δημοσιότητα, περιέχει τη δίφα για πλούτο. Εάν η υλιστική διαλεκτική του Χέγκελ έκανε μια καταχρηστική χρήση της τριάδας, είναι απλούστατα επειδή η διαλεκτική, όντας η δραστηριότητα της φαινομενικότητας, είναι επίσης η λογική της τριάδας: αυτό που υπάρχει, η φαινομενικότητα αυτού που υπάρχει, η ενότητα αυτού που υπάρχει και της φαινομενικότητας αυτού που υπάρχει.

1. «Η εργασία απελευθερώνει»: Σύνθημα των ναζιστών στην πύλη του Άουσβιτς και του κόσμου στον οποίο ζούμε και οφείλουμε να ανατρέφουμε. (Σ.τ.Ε.)

Η ανταλλαγή είναι το αδιαχώριστο της ταυτότητας και της διαφοράς· δεν είναι η ενότητα που κάνει αφηρημένες την ταυτότητα και τη διαφορά, αλλά όντας η ενότητα της ταυτότητας και της διαφοράς, είναι αυτή η προσδιορισμένη ενότητα μέσα στην οποία η ταυτότητα και η διαφορά είναι, ενώ, όντας διαχωρισμένες η μία από την άλλη, η ταυτότητα και η διαφορά δεν είναι. Βρίσκονται λοιπόν μέσα σ' αυτή την ενότητα, οδεύοντας όμως προς την εξαφάνιση, όντας απλώς μετέωρες. Από την υποτιθέμενη ανεξαρτησία τους, κατέρχονται σε επίπεδο στιγμών, διακριτών ακόμα, αλλά ταυτόχρονα καταργημένων. Θεωρημένη από την άποψη αυτής της διάκρισης, κάθε μία από αυτές βρίσκεται ενωμένη με την άλλη. Η ανταλλαγή περιέχει λοιπόν την ταυτότητα και τη διαφορά ως ενότητες του αυτού γένους, κάθε μία από τις οποίες είναι με τη σειρά της η ενότητα της ταυτότητας και της διαφοράς: [περιέχει] την ταυτότητα ως άμεση ενότητα και

σε σχέση με τη διαφορά και τη διαφορά ως άμεση ενότητα και σε σχέση με την ταυτότητα. Η ανταλλαγή είναι έτσι διπλά ορισμένη: ένας από τους ορισμούς της αποτελείται άμεσα από τη διαφορά, με άλλα λόγια η ανταλλαγή εκκινεί από τη διαφορά που αναφέρεται στην ταυτότητα ή, ακριβέστερα, που περνάει στην ταυτότητα· ο άλλος συνίσταται στην ταυτότητα, με άλλα λόγια η ανταλλαγή εκκινεί από την ταυτότητα που αναφέρεται στη διαφορά ή, ακριβέστερα, που περνάει στη διαφορά: *εμφάνιση και εξαφάνιση*. Και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για το ίδιο πράγμα, δηλαδή για την ανταλλαγή. Από τη μία, υπάρχει *εξαφάνιση*: η διαφορά μετασχηματίζεται σε ταυτότητα εξαιτίας της εξαφάνισης της διαφοράς, ή αλλιώς η ταυτότητα μετασχηματίζεται σε διαφορά εξαιτίας της εξαφάνισης της ταυτότητας. Από την άλλη, υπάρχει *εμφάνιση*: η εξαφάνιση της διαφοράς είναι η εμφάνιση της ταυτότητας, οτιδήποτε ταυτοτικού υπάρχει και η εξαφάνιση της ταυτότητας είναι η εμφάνιση οτιδήποτε διαφορετικού υπάρχει. Αυτές οι στιγμές/ροπές δεν καταργούνται αμοιβαία δρώντας εξωτερικά η μία επί της άλλης αλλά η κάθε μία καταργείται από μόνη της και εμπεριέχει το αντίθετό της.

Η ανταλλαγή είναι η φανέρωση της φαινομενικότητας, η φανερή και φανερωμένη φαινομενικότητα. Είναι η αναγνώριση αυτού που δεν υπάρχει από αυτό που δεν υπάρχει, η πρακτική αναγνώριση, η εγγελιανή αναγνώριση απαλλαγμένη από κάθε ίχνος ιδεαλισμού. Η άμεση εκδήλωση της ζωτικής της δραστηριότητας διακρίνει τον άνθρωπο από το ζώο. Η εργασία γίνεται ανθρώπινη όταν και επειδή είναι ανθρώπινη για κάποια άλλη εργασία, δηλαδή δεν είναι ανθρώπινη εργασία παρά μόνον όταν είναι αναγνωρισμένη εργασία, μόνον όταν είναι καταργημένη εργασία. Στην ανταλλαγή, η ζωτική δραστηριότητα του ανθρώπου δεν είναι ένας προσδιορισμός με τον οποίο συγχέεται άμεσα. Η ανταλλαγή είναι η φανερή ουσία του ανθρώπου, δηλαδή όχι μόνον η ουσία αλλά η ουσία που πρέπει απαραιτήτως να φαίνεται.

Η ανταλλαγή είναι η εξαφάνιση της ταυτότητας μέσα στη διαφορά και της διαφοράς μέσα στην ταυτότητα: είναι η εξαφάνιση της ταυτότητας και της διαφοράς εν γένει, αλλά, ταυτόχρονα, στηρίζεται στη διάκριση του ενός και του άλλου. Βρίσκεται λοιπόν σε αντίφαση με τον ίδιο της τον εαυτό, διότι ενώνει αντίθετα μια τέτοια ένωση όμως καταστρέφεται από μόνη της. Η ανταλλαγή δεν έχει την ανεξαρτησία της εργασίας ή του πράγματος. Δεν υφίσταται καθεαυτήν και διεαυτήν. Η θεμελίωσή της της είναι αναγκαστικά εξωτερική και η ανταλλαγή παραμένει άμεσα κάτι το εποουσιώδες μπροστά σε κάτι ουσιαστικό. Τι είναι λοιπόν εκείνο που συνιστά στον άνθρωπο το γένος, τη λεγόμενη ανθρωπινότητα; Η ανταλλαγή έχει ως θεμέλιο τη δημοσιότητα, δηλαδή την ανταλλαγή όλων με όλα. Η δημοσιότητα εκφράζεται ως εξής: «Κάθε λογής ανταλλαγή έχει ως επαρκή λόγο ύπαρξης τη δημοσιότητα». Η ανταλλαγή υφίσταται μες στη δημοσιότητα.

Αυτό που διακρίνει τον άνθρωπο από το ζώο δεν είναι μόνον η ανταλλαγή, αλλά η γενικευμένη αναλλαγή. Ο αληθινά πρωταρχικός ορισμός της ανθρωπινότητας είναι συνεπώς ότι η ανθρωπινότητα είναι η δημοσιότητα και ότι η ιστορία οφείλει να είναι η ιστορία της δημοσιότητας.

Στις μέρες μας μόνο καταλάβαμε καλά πόσο δύσκολο ήταν να προσδιοριστεί η απαρχή της ανθρωπινότητας: και η αιτία αυτής της δυσκολίας, όπως και η δυνατότητα να την εξαλείψουμε, αποτέλεσαν το αντικείμενο πολυάριθμων συζητήσεων. *Η ανθρωπινότητα αρχίζει με τη δημοσιότητα.* Σ' αυτό που μόλις είπαμε σχετικά μ' αυτό το απλούστατο πράγμα, δηλαδή την απαρχή της ανθρωπινότητας, μπορούμε ακόμα να προσθέσουμε τις ακόλουθες σκέψεις, που δεν προορίζονται άλλωστε να δια φωτίσουν ή να στηρίξουν τη θέση μας, η οποία είναι αυτάρκης. Είναι παρατηρήσεις και σκέψεις που ναι μεν μπορούμε να συναντήσουμε στο δρόμο μας αλλά που, όπως όλες οι προκαταλήψεις με τις οποίες καταπιαστήκαμε, είναι διασκορπισμένες σ' αυτή την επιστήμη έτσι ώστε δεν έχουμε παρά να οπλιστούμε με υπομονή σχετικά με αυτές και να τις υποστούμε με ηρεμία. Η γνώμη, σύμφωνα με την οποία το απόλυτα αληθινό οφείλει να είναι ένα αποτέλεσμα

και, αντιστρόφως, ένα αποτέλεσμα να έχει από τη μεριά του ως προϋπόθεση μιαν αλήθεια πρωταρχική και προηγούμενη, η οποία όμως όντας πρωταρχική δεν είναι μια αλήθεια αναγκαία αντικειμενικά, είναι η γνώμη του ρεφορμισμού, του θετικισμού, της ιδεαλιστικής θεωρίας της ύλης. Η δική μας γνώμη είναι, ακριβώς αντίθετα, πως το προχώρημα είναι μια αναδρομή προς το θεμελιώδες, το αρχέγονο και το αληθινό, προς αυτό από το οποίο εξαρτάται εκείνο που χρησιμοποιεσε ως απαρχή. Έτσι και η φαινομενικότητα, εγκαταλείποντας την αμεσότητα από την οποία εκκινεί, επανέρχεται στη δημοσιότητα ως εάν να πρόκειται για την πιο ενδόμυχη αλήθεια της. Από το θεμελιώδες εμφανίζεται η απαρχή, η οποία παρουσιάζεται ως το άμεσο. Έτσι, η δημοσιότητα, η οποία αποκαλύπτεται ως η συγκεκριμένη αλήθεια, ως η τελευταία και ύψιστη αλήθεια, θα παρουσιαστεί απολύτως ελεύθερα στο τέλος της ανάπτυξης με τη μορφή του άμεσου, και θα προβεί στη δημιουργία ενός κόσμου που θα περιέχει όσα συμπεριλαμβάνονταν μέσα στην ανάπτυξη που προηγήθηκε αυτού του αποτελέσματος και που, εξαιτίας αυτής της αντιστροφής των σχέσεων με την απαρχή της, την κάνει να φαίνεται εξαρτώμενη από το αποτέλεσμα, λες και αυτό το τελευταίο να ήταν η καλονιστική αρχή της. Όντας απαρχή, η δημοσιότητα

εξαρτάται από τον εαυτό της ως αποτέλεσμα. Τούτο διατυπώνεται έτσι: «Έχουμε την απαρχή που μας αξίζει». Η αντινομία της απαρχής του σύμπαντος θα αρθεί την ημέρα που η πανίσχυρη φυλή μας θα παραγάγει αυτή την απαρχή. Το πρόβλημα της αλήθειας της ανθρώπινης σκέψης (της σκέψης, απλώς) δεν είναι μόνον ένα θεωρητικό πρόβλημα, αλλά επίσης ένα πρακτικό πρόβλημα όταν πρόκειται για την απαρχή. Η δημοσιότητα είναι η απαρχή που δεν σταματάει να αρχίζει, είναι η ατέρμονη απαρχή, ο αιώνιος νεωτερισμός.

Η δημοσιότητα είναι η σχέση όλης της εργασίας με όλη την εργασία. Είναι η ολότητα της εργασίας που υπάρχει, η εργασία που υπάρχει ως ολότητα, δηλαδή το αντίθετο της εργασίας, η ολοκληρωτικά καταργημένη εργασία. Η δημοσιότητα είναι η φαινομενικότητα όλης της εργασίας μέσα σε όλη την εργασία, δηλαδή η φαινομενικότητα όλης της εργασίας μέσα στον εαυτό της. Είναι η εργασία που καταργείται σαν μια ολότητα της φαινομενικότητας. Η δημοσιότητα περιέχει το αρνητικό όχι σαν φαινομενικότητα, αλλά σαν σχέση όλου του αρνητικού με όλο το αρνητικό. Η δημοσιότητα δεν είναι τίποτε άλλο από τις υλικές συνθήκες της ανταλλαγής, και οι συνθήκες αυτές είναι οι συνθήκες του αρνητικού.

Η δημοσιότητα είναι το καθετί που υπάρχει τελικά. Κάθε ξένο στοιχείο καταργείται μέσα στην ολότητα, και αυτή υπάρχει με τον εαυτό της και μέσα στον εαυτό της. Ο τρόπος αναγκαίας ύπαρξης της ολότητας είναι να φαίνεται στον εαυτό της, και η αντίληψη της ολότητας, τέτοια που να εμπεριέχει την ύπαρξή της, είναι: «Το καθετί φαίνεται μέσα στο καθετί». Αυτό λοιπόν που δεν ήταν παρά ένα ρεφορμιστικό αστεϊάκι, φανερώνεται ως η τέλεια αντίληψη της δημοσιότητας, η οποία όμως είναι το απόλυτο αστείο: «Το καθετί βρίσκεται μέσα στο καθετί, και αντιστρόφως». Η δημοσιότητα είναι η απόλυτη ταυτότητα, απόλυτα διαφοροποιημένη, αυτό του οποίου η αντίληψη εμπεριέχει την ύπαρξη, εφόσον είναι η αντίληψη που γίνεται αντιληπτή από τον εαυτό της. Η δημοσιότητα είναι η ολότητα που έφτασε στην τέλεια εξίσωση με τον εαυτό της, η ολότητα που είναι το καθαρό περιεχόμενό της και γίνεται αντιληπτή από τον εαυτό της. Μέσα στη

δημοσιότητα, η συνείδηση είναι ομοίως ο νέος τρόπος παραγωγής και το νέο αντικείμενο παραγωγής, και η ανθρωπινότητα ανακαλύπτει τότε πως πάντα κατείχε το όνειρο κάποιου πράγματος, του οποίου αρκούσε να κατέχει τη συνείδηση για να το κατέχει πραγματικά

Η δημοσιότητα είναι η σκέψη του εαυτού της στον εαυτό της. Η δημοσιότητα περιέχει τη φαινομενικότητα όντας αέναη κίνηση του εαυτού της στο εσωτερικό του εαυτού της. Η άρνηση που αποτελεί το θεμέλιο της δημοσιότητας δεν είναι άλλη από τη θετική συνάντηση του αιτίου με τον εαυτό του, δηλαδή της φαινομενικότητας με τον εαυτό της. Η φαινομενικότητα είναι το θεμέλιο, ο λόγος ύπαρξης της δημοσιότητας. Η δημοσιότητα είναι το πάθος της φαινομενικότητας για τον εαυτό της.

Το γένος του ανθρώπου δεν είναι άλλο από τη δημοσιότητα. Οι άνθρωποι, επιβεβαιώνοντας την ύπαρξή τους, δημιουργούν και παράγουν τη δημοσιότητα όπως το γένος τους, το οποίο δεν είναι μια αφηρημένα παγκόσμια δύναμη, αντιτιθέμενη στα επί μέρους άτομα, αλλά η ίδια η ύπαρξή τους, η ίδια η δραστηριότητά τους, η ίδια η ζωή τους, το ίδιο τους το πνεύμα, ο ίδιος τους ο πλούτος. Η ανταλλαγή, όντας δραστηριότητα του γένους, δεν αποκτά μια πραγματική και αληθινή ύπαρξη παρά μόνο μέσα από τη δημοσιότητα. Η δημοσιότητα είναι η αλήθεια της ανταλλαγής, η αλήθεια αυτού όμοια με το οποίο παράγονται η ταυτότητα και η διαφορά. Η δημοσιότητα είναι η απόλυτη, μοναδική, υπέρτατη, απεριόριστη δύναμη στην οποία κανένα αντικείμενο δεν μπορεί να αντισταθεί είναι η τάση της ανθρωπινότητας να παράγει η ίδια τον εαυτό της μέσα σε κάθε πράγμα· είναι η ενότητα της μεθόδου και του συστήματος.

Η δημοσιότητα είναι η ανθρώπινη ουσία που έχει τεθεί ως ολότητα, ως γένος, ως ύλη. Είναι ένα είναι της σκέψης, ένα αρνητικό είναι, το καθετί δεν παράγεται μέσα σε αυτήν παρά μόνον εφόσον έχει καταργηθεί. Είναι ουσιαστικά η πορεία του ίδιου του εαυτού της στον εαυτό της, και τα μέρη της δεν είναι παρά μόνον εφόσον μετατρέπονται σε κάτι άλλο. Μέσα στη δημοσιότητα, η ακόμα προσκολλημένη στη σχέση της ανταλλαγής ανεξαρτησία εξαφανίζεται. Η δημοσιότητα είναι η ανταλλαγή όλων με όλα. Μέσα σε αυτή την εντελώς παγκόσμια διαφορά, η ίδια η ανταλλαγή εξαφανίζεται, και η ουσία ή το πραγματικό έρχεται να καταλάβει την πρώτη θέση, όντας απόλυτη ενότητα του ατόμου και του γένους, της στοχαστικής ανεξαρτησίας και της άμεσης ανεξαρτησίας. Η νέα ανεξαρτησία που αποδεσμεύεται τότε πάνω στα ερείπια εκείνων που προηγήθηκαν είναι, μέσα στην απόλυτη δημοσιότητα, η ανεξαρτησία του ατόμου που είναι ομοίως

ανεξαρτησία του γένους του. Το άτομο γίνεται η απόλυτη μεσολάβηση αυτού του απόλυτου σκοπού, μέσα στον οποίο υφίσταται η δημοσιότητα, διότι, στη δημοσιότητα, εξάρτηση και ανεξαρτησία συγχέονται μέσα σε μια καθαρή φαινομενικότητα.

Έτσι, για μας είναι ήδη παρούσα η αντίληψη του Πνεύματος ή της δημοσιότητας. Η θεωρία δεν είναι ακόμα η δημοσιότητα, αλλά η υποκειμενική αντίληψή της. Η θεωρία είναι η αυτοσυνείδηση του ανθρώπου. Αυτό που θα έρθει αργότερα για την ανθρωπότητα είναι η εμπειρία του τι είναι η δημοσιότητα, αυτή η κοινωνική ουσία που, μέσα στην τέλεια ελευθερία και ανεξαρτησία των ατόμων, αποτελεί την ενότητά τους. Η αντίληψη της δημοσιότητας είναι μία από τις πιο δύσκολες, διότι είναι ακριβώς εκείνη της ανθρωπότητας που υπάρχει, η αντίληψη της ιστορίας. Η πιο σημαντική και πιο αληθινή αντίληψη της εποχής μετριέται ακριβώς από την οργάνωση της πιο μεγάλης σύγχυσης και των χειρότερων παρανοήσεων. Αυτή η ζωτική αντίληψη γνωρίζει ταυτόχρονα τις πιο αληθινές και τις πιο φεύτικες χρήσεις, διότι η πάλη της κριτικής πραγματικότητας και του απολογητικού θεάματος οδηγεί σε μια πάλη σε επίπεδο λέξεων. Δεν είναι η αυταρχική

κάθαρση, είναι η συνεκτικότητα της χρήσης της μέσα στη θεωρία και μέσα στην πρακτική ζωή, που φανερώνει την αλήθεια αυτής της αντίληψης.

Η έννοια της δημοσιότητας διαθέτει το πλεονέκτημα, σε σχέση με τις έννοιες της κοινότητας, της κοινωνίας, του γένους, της ολότητας, να δηλώνει πως η ολότητα των ατόμων περιέχει το αρνητικό σαν μια ολότητα της φαινομενικότητας, και πως γι' αυτό είναι μία όντως ολότητα και όχι μία ολότητα για κάτι άλλο. Η έννοια της δημοσιότητας είναι ένας εν δράσει όρος. Η δημοσιότητα είναι η δράση της φαινομενικότητας. Η δημοσιότητα είναι η ενότητα του συνόλου της φαινομενικότητας και της φαινομενικότητας του συνόλου. Είναι το παράδοξο σύνολο που περιέχει τον εαυτό του ως φαινομενικότητα.

Η έννοια της δημοσιότητας είναι η ανώτερη άποψη που περιέχει τις δύο προηγούμενες στιγμές. Γι' αυτήν, η πραγματικότητα, η αλήθεια, περιέχει το αρνητικό σαν φαινομενικότητα· το πραγματικό είναι η ενότητα αυτού που υπάρχει και της φαινομενικότητας αυτού που υπάρχει, η ενότητα της εργασίας και της κατάργησης της εργασίας, η ενότητα της εργασίας και της ανταλλαγής. Γι' αυτήν ό,τι είναι πραγματικό είναι αληθινό· όμως μόνον αυτό που είναι αληθινό είναι πραγματικό. Η επιστήμη της δημοσιότητας αποκαθιστά τη φαινομενικότητα, γιατί την καθιστά την ουσιαστική στιγμή της πραγματικότητας, τη στιγμή από την οποία η πραγματικότητα γίνεται πραγματική, τη στιγμή του αρνητικού. Βέβαια, η πραγματικότητα πάντα υπήρξε, όχι όμως πάντα ως πραγματικότητα. Οι ρεφορμιστές και οι σταλινικοί δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να μετασχηματίσουν τον κόσμο για το γούστο μας. Στο εξής, το θέμα είναι να τον μετασχηματίσου-

με ερμηνεύοντάς τον και να τον ερμηνεύουμε μετασχηματίζοντάς τον. Θα χρησιμοποιήσουμε, περιφρονώντας όλες τις απαγορεύσεις, το εκδικητικό όπλο, την ιδέα, ενάντια σε όλη τη βλακεία του περιορισμένου υλισμού, ενάντια σε όλη την επάρκεια του ιδεαλισμού της ύλης.

Η συνείδηση που διαμένει στη σφαίρα του ρεφορμισμού και δεν έχει παρά σκέψεις οι οποίες είναι ακόμα συνδεδεμένες με την υποταγή, είναι προσαρμοσμένη στα υπάρχοντα πράγματα και υφώνεται στο επίπεδο της δημοσιότητάς τους για να υπολογίσει τη σχέση της δημοσιότητας και αυτού που απλώς αναπαρίσταται, ως εάν το θέαμα να ήταν το πραγματικό και η δημοσιότητα να μην ήταν παρά μία υποκειμενική αφαιρεση που θα διατηρούσε το περιεχόμενό της· εκείνο του θεάματος. Εν συνεχεία, η δημοσιότητα, ως δημοσιότητα που δεν έχει κανένα καθορισμένο περιεχόμενο και δεν έχει ένα θέαμα ως σημείο αφετηρίας και σημείο στήριξης, θεωρείται σαν μία λογική οντότητα απλώς τυπική. Άρα, εδώ, δεν μπορεί να τεθεί ζήτημα τέτοιων σχέσεων: το υπάρχον και όλοι οι μεταγενέστεροι ορισμοί του αποδείχτηκαν μη αληθινοί και επέστρεφαν στη δημοσιότητα σαν στο έσχατο θεμέλιό τους. Έτσι, η δημοσιότητα αποδεικνύεται ως εκεί-

νο που καθεαυτό και διεαυτό είναι αληθινό και πραγματικό και όποιο περιεχόμενο κι αν έχει, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί σε αυτήν παρά μόνον από την ίδια.

Για το ρεφορμισμό είναι εύκολη δουλειά να παρουσιάσει ό,τι έχει ειπωθεί για τη δημοσιότητα ως αντιφατικό καθεαυτό. Αυτό όμως μπορεί να του ανταποδοθεί εξίσου εύκολα, ή μάλλον τούτο έχει ήδη συμβεί μέσα στην ιστορία: ένας σκύλος ξύνεται εκεί που τον τρώει, ένας ρεφορμιστής ξύνεται αλλού. Εάν, λοιπόν, ο ρεφορμιστής δείχνει ότι, όπως ισχυρίζεται, η δημοσιότητα αντιφάσκει με τον εαυτό της γιατί, φερ' ειπείν, το υποκειμενικό είναι μονάχα υποκειμενικό και το αντικειμενικό είναι μάλλον ενάντιο σε αυτό, ότι το Είναι είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από το Πνεύμα και δεν θα μπορούσε συνεπώς να γίνει αντιληπτό ως τέτοιο, ότι, ομοίως, το περιορισμένο είναι μονάχα περιορισμένο και άμεσα αντίθετο του απεριόριστου, άρα δεν είναι ταυτοτικό με αυτό, και ούτω καθεξής περνώντας από όλους τους ορισμούς, η θεωρία δείχνει μάλλον το αντίθετο, δηλαδή ότι το υποκειμενικό που θα ήταν μονάχα υποκειμενικό, ότι το περιορισμένο που

θα ήταν μονάχα περιορισμένο, ότι το απεριόριστο που θα ήταν μονάχα απεριόριστο δεν έχουν καμία αλήθεια, βρίσκονται σε αντίφαση με τον εαυτό τους, και περνούν στο αντίθετό τους, σε εκείνο από το οποίο αυτό το πέρασμα και η ενότητα, μέσα στην οποία τα όρια βρίσκονται σαν καταργημένα όρια, σαν φαινομενικότητες, δηλαδή σαν στιγμές, αποκαλύπτονται ως η αλήθεια τους. Ο ρεφορμισμός που εφαρμόζεται στον άνθρωπο είναι η δραστηριότητα του να παρανοείς διπλά, έτσι ώστε, κατ' αρχήν, τις ενάντιες τάσεις εντός του ανθρώπου, που τις εκφράζουμε όπως θέλουμε, όντας μέσα στην ενότητά τους, τις εννοεί με τέτοιο τρόπο ως εάν να μην βρίσκονταν στη συγκεκριμένη ενότητά τους, αλλά να ήταν αφαιρέσεις έξω από αυτήν. Χάνει από τα μάτια του, για παράδειγμα, πέρα από αυτό που ενώνει μέσα στο διαχωρισμό, εκείνο που για τούτον το λόγο κάνει το άτομο να μην είναι ένα άτομο αλλά το γένος, το γενικό. Από την άλλη, ο ρεφορμισμός εκλαμβάνει τη σκέψη σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος, ο ταυτοτικός με τον εαυτό του περιέχει το αρνητικό του εαυτού του, ήτοι την αντίφαση, σαν μια εξωτερική σκέψη που δεν αφορά τον ίδιο τον άνθρωπο. Στην πραγματικότητα όμως δεν υπάρχει εδώ μια σοφία οικεία στο ρεφορμισμό, αλλά, επειδή ο άνθρωπος είναι αυτή η αρνητικότητα, είναι εντός του η διαλε-

κτική που αιωνίως χωρίζει το ταυτοτικό από το διαφορετικό, το υποκειμενικό από το αντικειμενικό, το περιορισμένο από το απεριόριστο, και δεν είναι παρά στο μέτρο αυτό αιώνια δημιουργία, αιώνια ζωτικότητα, αιώνιο πνεύμα. Συνεπώς, ενώ ο άνθρωπος είναι ο ίδιος το γεγονός του περάσματος στον αφηρημένο ρεφορμισμό, είναι επίσης *εξίσου* αιώνια δημοσιότητα, καθώς η διαλεκτική κάνει να κατανοηθεί εκ νέου, σε αυτό το αλλοτριωμένο είναι που απαλλάσσεται απ' το ρεφορμισμό, η φύση και η φευδής φαινομενικότητα της τροφοδοτικότητας των παράγωγών του, και τον επανοδηγεί [η διαλεκτική] στην ενότητα. Ο άνθρωπος είναι η αιώνια ενόραση του εαυτού του μέσα στο Άλλο, η αντίληψη την οποία πραγμάτωσε ο ίδιος μέσα στην αντικειμενικότητά της, το αντικείμενο που είναι εσωτερική τελείωση, που είναι ουσιαστική υποκειμενικότητα. Οι διάφοροι τρόποι σύλληψης του ανθρώπου ως ενότητας του ιδεατού και του πραγματικού, του πεπερασμένου και του απείρου, της ταυτότητας και της διαφοράς, και ούτω καθεξής, είναι λίγο ως πολύ τυπικοί, καθόσον περιγράφουν σε έναν οιονδήποτε βαθμό το συγκεκριμένο άτομο. Μέσα στη δημοσιότητα, μόνον το άτομο καθ'εαυτό είναι ελεύθερο και αληθινά παγκόσμιο. Μέσα τη δημοσιότητα, μόνον το άτομο είναι το κοινωνικό είναι, διότι η δημοσιότητα

είναι καθαρή αρνητικότητα. Η δημοσιότητα είναι η απεριόριστη κρίση, που είναι *εξίσου* ταυτοτική με τα μέρη της: το άτομο και το γένος, που το κάθε ένα είναι η αυτοτροφοδοτούμενη ολότητα, και, λόγω του ότι το κάθε ένα τελειώνεται σε αυτήν, το ένα περνάει στο αντίθετό του. Κανένα από τα άτομα, που προσδιορίζονται διαφορετικά, δεν είναι αυτή η τελειωμένη και στα δύο μέρη της ολότητα, έξω από το άτομο καθ'εαυτό και τη δημοσιότητα.

Η παραγωγή της ανθρωπότητας είναι η πιο συγκεκριμένη από όλες τις παραγωγές, συνεπώς η πιο υψηλή και η πιο δύσκολη. Το να παράγεις εσύ ο ίδιος τον εαυτό σου, αυτή η απόλυτη επιταγή, δεν έχει την απλή σημασία μιας αυτοπαραγωγής, σύμφωνα με την επιδεξιότητα, τις κλίσεις και τις ιδιαίτερες αδυναμίες του ατόμου, μήτε καθεαυτού μήτε μέσα στις ιστορικές συνθήκες όπου εκδηλώνεται, αλλά σημαίνει την παραγωγή καθετί αληθινού στον άνθρωπο, και επίσης καθετί αληθινού καθεαυτό και διεαυτό, σημαίνει την παραγωγή της ίδιας της ουσίας (που είναι η αλήθεια του είναι του) ως δημοσιότητας.

Η δημοσιότητα είναι το αδιαχώριστο ατόμου και γένους: δεν είναι η ενότητα που κάνει αφαίρεση του ατόμου και του γένους, αλλά όντας ενότητα ατόμου και γένους, είναι αυτή η ορισμένη ενότητα ή η ενότητα μέσα στην οποία το άτομο και το γένος είναι, ενώ το άτομο και το γένος, όντας διαχωρισμένα το ένα από το άλλο, δεν είναι. Βρίσκονται, λοιπόν, μέσα στην ενότητα αυτή, αλλά οδεύοντας προς την εξαφάνισή τους, όντας εκκρεμή, μετέωρα. Από την υποτιθέμενη ανεξαρτησία τους, υποβιβάζονται στο επίπεδο στιγμών όπου ακόμα είναι διακριτά αλλά, ταυτόχρονα, καταργημένα. Μέσα στην απόλυτη δημοσιότητα, το άτομο και το γένος είναι το ίδιο πράγμα. Το αληθινό δεν είναι μήτε το άτομο μήτε το γένος, αλλά το πέρασμα και το ήδη συντελεσμένο πέρασμα (η τελειωμένη προϊστορία, που είναι η ιστορία αυτού του περάσματος στην πραγματικότητα) του ατόμου μέσα στο γένος και του γένους μέσα στο άτομο. Επίσης, όμως, αλη-

Θεύει πως, απέχοντας πολύ από το να είναι μη διακριτά, αξεχώριστα, απέχοντας πολύ από το να είναι το ίδιο πράγμα, το άτομο και το γένος διαφέρουν απόλυτα το ένα από το άλλο, όντας μη διαχωρισμένα και μη διαχωρίσιμα, εμφανιζόμενο το κάθε ένα άμεσα μέσα στο αντίθετό του. Η αλήθεια τους συνίσταται σε αυτή την κίνηση άμεσης εμφάνισης του ενός μέσα στο άλλο: μέσα στη δημοσιότητα κίνηση, που ενώ αποκαλύπτει τη διαφορά τους, ταυτόχρονα την περιορίζει και την καταργεί.

Το αποτέλεσμα, σύμφωνα με το οποίο το γένος και το άτομο είναι το ίδιο πράγμα, είτε έγινε για να εκπλήξει μερικούς είτε για να τους φανεί παράδοξο, λίγο ενδιαφέρει αυτό που θα υπήρχε λόγος να μας εκπλήξει πραγματικά είναι η έκπληξη που εκδηλώνεται εδώ και λίγο καιρό στη δημοσιότητα και που προέρχεται από το ότι ξεχνάμε πως αυτή η επιστήμη δέχεται ορισμούς εντελώς διαφορετικούς από εκείνους της κοινής συνείδησης και από αυτό που ονομάζουμε κοινή ρεφορμιστική νοημοσύνη, που ακριβώς δεν είναι η προλεταριακή νοημοσύνη, αλλά η νοημοσύνη που συγκροτείται εν όψει των αφαιρέσεων ή της πίστης, θα λέγαμε μάλιστα της προληπτικής στις αφαιρέσεις πίστης. Θεωρεί κανείς ότι το γένος είναι οτιδήποτε άλλο εκτός από το άτομο, ότι τίποτα δεν είναι πιο βέβαιο από την απόλυτη διαφορά τους και ότι τίποτα δεν είναι πιο εύκολο από το να αποκαλύψεις και να αναγνωρίσεις αυτήν τη διαφορά. Εντούτοις, τίποτα δεν είναι επίσης ευκολό-

τερο από το να διαπιστώσεις ότι αυτό είναι αδύνατον, ότι αυτή η διαφορά είναι ανέκφραστη. Εκείνοι που επιμένουν στη διαφορά ανάμεσα στο γένος και το άτομο, θα έκαναν καλά να μας πουν σε τι συνίσταται. Το να απαιτείς την ακριβή απόδειξη της διαφοράς ανάμεσα στο γένος και το άτομο, είναι το να απαιτείς, ταυτόχρονα, τον ορισμό του ενός και του άλλου. Αυτοί που αρνούνται στον εαυτό τους να αναγνωρίσει ότι το γένος και το άτομο είναι προορισμένα να περάσουν το ένα μέσα στο άλλο και επιβεβαιώνουν τούτα ή εκείνα τα πράγματα του ενός ή του άλλου, θα έπρεπε να μας πουν για τι ακριβώς πράγμα μιλάνε· με άλλα λόγια, θα έπρεπε, όχι μόνο να δώσουν έναν ορισμό του γένους και του ατόμου, αλλά ακόμα να αποδείξουν ότι αυτός ο ορισμός είναι σωστός. Όσο δεν έχουν ικανοποιήσει αυτή την πρώτη απαίτηση της γηραιάς επιστήμης, της οποίας όμως τους λογικούς νόμους υπολογίζουν και εφαρμόζουν, όλες αυτές οι διαβεβαιώσεις οι σχετικές με το γένος και το άτομο δεν μένουν παρά διαβεβαιώσεις χωρίς επιστημονική αξία. Η διαφορά δεν έγκειται, λοιπόν, στο τι είναι αυτά καθ'αυτά: είναι μια στοχαστική διαφορά, με άλλα λόγια ένα καθαρά υποκειμενικό δεδομένο, που εδώ δεν υπολογίζεται καθόλου. Πρόκειται, λοιπόν, για κάτι που αγκαλιάζει ταυτόχρονα και το γένος και το άτομο και που αποτελεί

πράγματι μέρος αυτής της σειράς, και αυτό υπάρχει με τη μορφή της δημοσιότητας. Μέσα στη δημοσιότητα είναι που υπάρχει η διάκριση ανάμεσα στο γένος και το άτομο, και η δημοσιότητα δεν είναι δυνατή παρά μόνον εξαιτίας αυτής της διάκρισης. Ωστόσο, η δημοσιότητα, με τη σειρά της, δεν συγχέεται μήτε με το γένος μήτε με το άτομο. Υπάρχει μέσα σε αυτά, πράγμα που σημαίνει πως δεν υπάρχει για τον εαυτό της. Εντούτοις, η δημοσιότητα περιλαμβάνει τόσο το γένος όσο και το άτομο, δεν υπάρχουν παρά μόνον εφόσον βρίσκονται μέσα στην ενότητα της δημοσιότητας, και αυτό είναι που εξαλείφει τη διαφορά τους. Περνάμε από το γένος στα άτομα, και μέσα στον ένα όρο ξεχνάμε την αντίθεση του άλλου, καθόσον κάθε μεριά για τον εαυτό της εκλαμβάνεται ως κάτι αυθύπαρκτο. Ή, αλλιώς, καθόσον τα άτομα πρέπει να έχουν τη σύστασή τους μέσα στο γένος, και αυτό να αντλεί τη δική του από αυτά, είναι, τη μια φορά το ένα, την άλλη φορά το άλλο, ο συστατικός όρος. Πρέπει, κυρίως, να αποφεύγουμε να θέτουμε την «κοινωνία» σαν αφαίρεση μπροστά στο άτομο: το άτομο είναι το κοινωνικό είναι. Αντιστρόφως, ενώ το γένος δεν μπορεί να περιέχεται παρά μόνο μέσα στα άτομα, δεν είναι δυνατό να οριστεί ως η αδρανής πολλαπλότητά τους, ως η αδρανής συνύπαρξη διαδικασιών πανομοιότυπων, αναλ-

λοίωντων και συνδεδεμένων με απλές σχέσεις εξωτερικότητας, δηλαδή με μιαν απουσία σχέσεων, με σχέσεις για κάτι άλλο. Δεν θα ήταν τότε ένα γένος, παρά για κάτι άλλο, όπως το γένος των ελεφάντων για τον σοφό ζωολόγο Κυβιέ ή για τον παράτολμο κυνηγό. Το άτομο είναι η απόλυτη μορφή. Το γένος είναι η συγκεκριμένη ουσία. Η δημοσιότητα είναι η πραγματική ενότητα της απόλυτης μορφής και της συγκεκριμένης ουσίας.

Η δημοσιότητα είναι ο συλλογισμός της ανθρωπότητας, η τέλεια παρουσία της ανθρωπότητας σε κάθε μία από τις στιγμές της, στο άτομο, στο γένος, στη σχέση γένους και ατόμου. Το γένος είναι η ολότητα των ατόμων. Το γένος συνίσταται στα άτομα, στο αντίθετο του εαυτού του. Τα άτομα είναι αυτό που υπάρχει από μόνο του αλλά δεν είναι άτομα παρά μόνο μέσα στην ταυτοτική σχέση των μεν με τα δε, και για τούτο, θεωρημένα ως σύνολο, αποτελούν το γένος. Το άτομο περιέχει το γένος που αποτελεί την ουσία του· το γένος παραμένει αμετάβλητο μέσα στα άτομα· τα άτομα διαφέρουν, όχι από το γένος, αλλά τα μεν από τα δε. Το άτομο ανήκει, μαζί με τα άλλα άτομα με τα οποία σχετίζεται, σε ένα και το αυτό γένος. Ταυτόχρονα, όντας δεδομένη η ταυτότητα που υπάρχει ανάμεσα στα άτομα και το γένος, η διαφορά που τα χωρίζει είναι, σαν τέτοια, γενική· είναι ολότητα. Το άτομο δεν περιέχει μονάχα το γένος, το αντιπροσω-

πέυει ως γενικότητα. Το γένος αποτελεί έτσι μια σφαίρα που το άτομο πρέπει να εξαντλήσει. Το άτομο είναι ο συνολικός άνθρωπος, ο άνθρωπος του οποίου οι ανάγκες εξαπλώνονται σε ό,τι υπάρχει. Το γένος είναι η συγκεκριμένη ουσία του ατόμου, και το άτομο είναι η ουσιαστική δύναμη του γένους. Μέσα στη δημοσιότητα, το άτομο είναι εκείνο που είναι ελεύθερο: 1) όντας η καθαρή αρνητικότητα της σκέψης του γένους ενεαυτώ 2) όντας η ολότητα αυτής της αρνητικότητας ορισμένη ενεαυτή και διεαυτήν.

Η δημοσιότητα είναι το αληθές καθεαυτό και διεαυτό, η απόλυτη ενότητα του ατόμου και της αντικειμενικότητας. Ο ορισμός της ανθρωπινότητας, σύμφωνα με τον οποίο αυτή είναι η δημοσιότητα, τώρα είναι και ο ίδιος δημόσιος. Όλοι οι προηγούμενοι ορισμοί επιστρέφουν σε αυτόν. Κάθε πραγματικό άτομο, εφόσον είναι αληθινό άτομο, δεν αποκτάει την αλήθεια του παρά μόνον από τη δημοσιότητα και δυνάμει αυτής. Το ενικό άτομο είναι μια οποιαδήποτε πλευρά της δημοσιότητας, και γι' αυτό ακριβώς, για το άτομο αυτό, είναι επίσης απαραίτητες και άλλες ατομικότητες που εμφανίζονται ως αυθύπαρκτες μονάχα μέσα από όλες αυτές εν συνόλω, και μέσα από τη σχέση τους πραγματώνεται το άτομο. Το άτομο διεαυτό δεν αντιστοιχεί στην έννοιά του· αυτός ο περιορισμένος χαρακτήρας του διαχωρισμένου είναι του, αποτελεί το πεπερασμένο του και την αποτυχία του.

Η δημοσιότητα είναι η απόλυτη επιστήμη, η πραγμάτωση του Όμορφου και του Καλού, το πραγματικό όντας καθεαυτό και διεαυτό: καθεαυτό ως απλή ταυτότητα του εφικτού και του πραγματικού, ως απόλυτη ουσία που περιέχει όλο το εφικτό και όλο το πραγματικό· διεαυτό, όντας απόλυτη δύναμη ή, απλώς, όντας αρνητικότητα που αναφέρεται στον εαυτό της. Ιδού σε τι συνίσταται η κίνηση της δημοσιότητας, εκφρασμένη από τις στιγμές της. Ως πλήρες στοιχείο της ανθρωπότητας, η δημοσιότητα είναι, ακόμα περισσότερο, η πραγματική ουσία, δηλαδή αυτό που υπάρχει ενωμένο με τη φαινομενικότητα αυτού που υπάρχει.

Η δημοσιότητα είναι το πιο όμορφο πράγμα του κόσμου, πιο όμορφο ακόμα και από ένα εκατομμύριο δολάρια, γιατί είναι ό,τι όμορφο υπάρχει μέσα σε ένα εκατομμύριο δολάρια. Η δημοσιότητα είναι μια αποκάλυψη πιο υψηλή από την τέχνη και τη φιλοσοφία, διότι είναι αυτό που αποκαλύπτουν η τέχνη και η φιλοσοφία. Η δημοσιότητα είναι η νίκη πάνω στις χίμαιρες, ο αιώνιος νεωτερισμός, ο κανόνας με τον οποίο αναστενάζει το χάος, το υποκείμενο της συνδιαλλαγής, η κυριευμένη ανταλλαγή, η κατασκευασμένη κατάσταση. Κρίνει, αξιολογεί τα πάντα. Είναι σωρεία βεβαιοτήτων, η δόξα του σύμπαντος. Η δημοσιότητα είναι ένας ποταμός μεγαλοπρεπής και γόνιμος. Η θεωρία είναι η καταιγίδα, η Hegelsturm¹. Η θεωρία πρέπει να έχει σκοπό τη δημοσιότητα.

1. Η εγγεληνή θύελλα, η θύελλα του Χέγκελ, και φυσικά όσων θέλουν εκ νέου να σκέφτονται όπως ο Χέγκελ. (Σ.τ.Ε.)

Όλα αυτά είναι στην πραγματικότητα ένας ορισμός της απόλυτης δημοσιότητας και ένας απόλυτος ορισμός της δημοσιότητας. Είναι δύσκολο να δώσεις έναν άμεσο ορισμό της φύσης της δημοσιότητας που να μην είναι απόλυτος, διότι η δημοσιότητα εμφανίζεται πρώτα απ' όλα σαν να είναι το τρίτο στοιχείο, πλάι στα δύο άλλα, που είναι η εργασία και η ανταλλαγή, το άμεσο και η σχέση. Εξίσου καλά μπορούμε να πούμε πως η εργασία και η ανταλλαγή είναι στιγμές του γίνεσθαι της δημοσιότητας αλλά είναι αυτή η βάση τους και η αλήθεια τους, όντας ταυτότητα μέσα στην οποία παραμένουν. Βρίσκονται μέσα σε αυτήν, διότι αυτή είναι το αποτέλεσμά τους, αλλά δεν βρίσκονται πλέον εκεί όντας εργασία και ανταλλαγή, δεν είναι εργασία και ανταλλαγή παρά μόνον όσο δεν έχουν συμβληθεί σε αυτή την ενότητα. Ακόμα περισσότερο: το γίνεσθαι της δημοσιότητας είναι η ιστορία της αντίθεσης της εργασίας και της ανταλλαγής. Οι στιγ-

μές του γίνεσθαι αυτού είναι η εκμετάλλευση και η αλλοτρίωση. Ένας μη απόλυτος ορισμός της δημοσιότητας θα ήταν ο εξής: η δημοσιότητα είναι αρχικά η ενεργητική αντίθεση εργασίας και ανταλλαγής, και κατόπιν η συμφιλίωση εργασίας και ανταλλαγής μέσα σε μian ανώτερη ενότητα. Μόνον η αντίθεση εργασίας και ανταλλαγής, που είναι η ιστορία της δημοσιότητας, είναι ακριβώς το αντίθετο της δημοσιότητας. Η εργασία και η ανταλλαγή δεν αντιτίθενται παρά μόνον επειδή η δημοσιότητα λείπει. Το να ισχυρίζεσαι όμως ότι η εργασία και η ανταλλαγή αντιτίθενται επειδή η δημοσιότητα δεν υπάρχει, είναι σαν να λες ότι η αιτία αυτής της αντίθεσης, αυτό που δρα μέσα στην αντίθεση αυτή, είναι η ίδια η απουσία δημοσιότητας, ή ακόμα ότι η δημοσιότητα που δεν υπάρχει είναι κάτι το οποίο υπάρχει, και ότι η απουσία της δημοσιότητας δεν διακρίνεται από την αναγκαιότητα της δημοσιότητας, δηλαδή τη δημοσιότητα ως αναγκαιότητα.

Θα διαπράτταμε λάθος εάν καθορίζαμε τη διαδοχή των ιστορικών κατηγοριών με τη σειρά της τωρινής επιρροής τους. Εντελώς αντίθετα, η σειρά τους καθορίζεται από τη σχέση τους μέσα στη σύγχρονη κοινωνία του θεάματος. Παίρνουμε τότε ακριβώς το αντίστροφο της σειράς της ιστορικής ανάπτυξής τους. Η σκέψη πάνω στις μορφές κοινωνικής ζωής και, κατά συνέπεια, η επιστημονική ανάλυσή τους, ακολουθεί έναν εντελώς αντιτιθέμενο στην πραγματική κίνηση δρόμο. Ξεκινάει, εκ των υστέρων, με ήδη αποδεδειγμένα δεδομένα, με τα αποτελέσματα της ανάπτυξης.

Η δημοσιότητα έχει ως άμεσο προοίμιο την απουσία της. Δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο αδρανές και περισσότερο λανθασμένο από το να στηρίζεις μίαν ελπίδα δημοσιότητας πάνω σε μίαν αμεσότητα, ενώ η ανταλλαγή είναι το αμέσως αντίθετο της δημοσιότητας. Η δημοσιότητα δεν θα μπορούσε να είναι άμεση γιατί, όντας το απόλυτο αρνητικό, το αρνητικό που αναφέρεται στον εαυτό του, είναι ουσιαστικά το καθαρό αποτέλεσμα του. Το γίγνεσθαι της δημοσιότητας είναι, λοιπόν, η κίνηση του φαίνεσθαι ενεαυτώς της ολότητας. Η ιστορία συγχέεται με την πορεία της φαινομενικότητας.

Σήμερα, η δημοσιότητα έγινε καθαρά αφηρημένη έκφραση του εαυτού της, καθαρά αφηρημένη έκφραση της πιο γενικής και πιο παλαιάς σχέσης της ανθρώπινης παραγωγής, της έγκυρης για κάθε είδους κοινωνίας. Ο Χέγκελ συνέλαβε ακριβώς το πραγματικό ως το αποτέλεσμα της δημοσιότητας που συγκεντρώνεται πάνω στον εαυτό της, που αυτοεμβαθύνεται και περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό της, και ο γενικός χαρακτήρας όλων των πρόσφατων επαναστατικών εγχειρημάτων είναι αυτός των προσπαθειών να αναγνωρισθεί το Πνεύμα ως αρχή. Εάν η μέθοδος που συνίσταται στο να ανέβεις από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο είναι καλή για τη σκέψη, ο τρόπος να οικειοποιηθείς το συγκεκριμένο, να το αναπαραγάγεις με τη μορφή του νοητικού συγκεκριμένου, δεν είναι, με κανέναν τρόπο, η διαδικασία γένεσης του ίδιου του συγκεκριμένου. Το αφηρημένο είναι η ουσιά της στιγμής του συγκεκριμένου και απαιτεί έτσι να αναπαραχθεί.

Η διαδικασία παραγωγής του συγκεκριμένου είναι κυρίως παραγωγή μιας αυξανόμενης αφαίρεσης. Με την τελείωση αυτής της πορείας μέσα στην κοινωνία του θεάματος, η ολότητα αυτού που υπάρχει πέρασε στη μεριά της αφαίρεσης, και το συγκεκριμένο δεν είναι πια παρά μια στιγμή του αφηρημένου. Έτσι, οι πιο γενικές αφαιρέσεις δεν εμφανίζονται παρά με την πιο πλούσια συγκεκριμένη ανάπτυξη, και γι' αυτό ακριβώς όλες οι αντιλήψεις μας είναι αντιλήψεις προσβλημένες από τον εχθρό. Αυτή η αφαίρεση, η τόσο γενική, που έγινε η δημοσιότητα – για να πούμε την αλήθεια, η γενικότητα ως αφαίρεση – τοποθετημένη στην πρώτη γραμμή από το θέαμα και εκφράζοντας την έγκυρη για όλες τις μορφές κοινωνίας πατροπαράδοτη σχέση, δεν είναι *πρακτικά αληθινή* μέσα σε όλη την αφαίρεσή της, δηλαδή ταυτόχρονα *αποτελεσματική* και αφηρημένη, παρά μόνον ως η πιο σύγχρονη κατηγορία της κοινωνίας, όπου ακριβώς αναπτύχθηκε η ολική απουσία δη-

μοσιότητας, δηλαδή η ύπαρξη της δημοσιότητας ενωμένη με την ανυπαρξία της δημοσιότητας. Αυτή η απουσία είναι η πιο εξελιγμένη παραγωγή αυτής της κοινωνίας, και τα μέσα αυτής της παραγωγής δεν είναι άλλα από τα μέσα της δημοσιότητας. Επίσης, η απουσία της δημοσιότητας έγινε επιτέλους η πραγματωμένη αφαίρεσή της, η υλοποιημένη ιδέα της. Με άλλα λόγια, δεν γνωρίζουμε αυτή την αφηρημένη έκφραση παρά μόνο γιατί είναι πραγματωμένη ως αφαίρεση. Ωστόσο, ως κατηγορία, η δημοσιότητα έχει προκατακλυσμαία ύπαρξη. Οι αφηρημένες κατηγορίες, μολονότι έγκυρες για όλες τις εποχές, σε αναλογία με την αφαίρεσή τους, δεν είναι λιγότερο το προϊόν ιστορικών συνθηκών. Η ιστορία είναι η ιστορία της αφαίρεσης και εάν οι σύγχρονες αφαιρέσεις υπήρξαν ανέκαθεν, δεν ήταν πάντα με τη μορφή της αφαίρεσης.

Επίσης, η φαινομενικότητα, ως *απόλυτη αφαίρεση* που είναι, τοποθετημένη στην πρώτη γραμμή από την εγγεληνική φιλοσοφία και εκφράζοντας την ουσιαστική στιγμή της έγκυρης για όλες τις μορφές κοινωνίας προγονικής σχέσης, δεν είναι πρακτικά αληθινή μέσα σε όλη της την αφαίρεση, δηλαδή ταυτόχρονα δρώσα και αφηρημένη, παρά ως πραγματικότητα της πιο σύγχρονης κοινωνίας, όπου ακριβώς η ζωή παρουσιάζεται σαν μια τεράστια συσσώρευση θεαμάτων και όπου ό,τι ήταν άμεσα βιωμένο απομακρύνθηκε σε μια αναπαράσταση. Η επιστημονική ανακάλυψη του κοινωνικού χαρακτήρα της φαινομενικότητας σημαδεύει μια εποχή στην ιστορία της ανάπτυξης της ανθρωπότητας, και η δημοσιότητά της θα σκορπίσει τη φαντασμαγορία που κάνει τη φαινομενικότητα να φαίνεται σαν ιδιότητα των ίδιων των πραγμάτων.

Μερικοί πρακτικοί των κωμικοτραγικών επιστημών του ανθρώπου νομίζουν ότι το παρελθόν πρέπει να εξηγεί το παρόν. Αυτό δεν είναι παρά η μασκαρεμένη μαρτυρία της αδυναμίας τους να καταλάβουν το παρόν. Δεν συχνάζει κανείς ατιμωρητί στο πανεπιστήμιο. Το μυστικό της σύγχρονης κοινωνίας δεν βρίσκεται στις αρχαϊκές κοινωνίες ή στις ζωικές κοινωνίες, αλλά η πιο σύγχρονη κοινωνία είναι το φανερωμένο μυστικό των αρχαϊκών και ζωικών κοινωνιών. Επίσης, το γεγονός πως και το ζώο ανταλλάσσει δεν σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι ζωώδης, αλλά, αντιθέτως, ότι το ζώο είναι ανθρώπινο. Αντίθετα προς την πολύ διαδεδομένη και φεύτικη ιδέα, το γεγονός ότι ο άνθρωπος γνωρίζει τη σεξουαλική ανταλλαγή δεν σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι ζωώδης, αλλά ακριβώς ότι το ζώο είναι ανθρώπινο σε αυτήν τη σχέση. Οι ορισμοί που διακρίνουν το ζώο από τον άνθρωπο είναι οι ορισμοί του ίδιου του ανθρώπου. Ο άνθρωπος είναι η αλήθεια του

ζώου, το αληθινό ζώο. Το ανθρώπινο γένος είναι το γένος όλων των ζώων. Έτσι, ο άνθρωπος είναι πιο ζωώδης από το ζώο, αφού είναι το αληθινό ζώο, και η δημοσιότητα είναι πιο παγκόσμια από το σύμπαν, αφού είναι η αλήθεια του σύμπαντος, το επαληθευμένο σύμπαν, το θεμελιωμένο σύμπαν, το καταργημένο σύμπαν.

Η εθνογραφία δεν μπορεί να προμηθεύσει ιδέες σ' εκείνους που δεν έχουν. Κάποιοι άθλιοι που αρνήθηκαν κάθε ελπίδα πλούτου, που δεν άσκησαν κριτική στη ζωή τους σε καμιά από τις όψεις του χυδαίου κόσμου μας και βολεύτηκαν με όλα, πώς θα μπορούσαν ποτέ να αντιληφθούν τον πλούτο; Όταν η σύγχρονη κοινωνία είναι ανίκανη να καταλάβει μιαν αρχαία κοινωνία, είναι απλώς διότι η ίδια είναι πολύ αρχαϊκή και δεν έχει παράξει έναν επαρκή βαθμό αφαίρεσης, απουσίας, σπάνης. Η εθνογραφία δεν μπορεί παρά να είναι η λυδία λίθος της επιστήμης της δημοσιότητας και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να προμηθεύσει την αρχή αυτής της επιστήμης. Εάν μία κοινωνία παραμένει ακατανόητη για την επιστήμη της δημοσιότητας, αυτό σημαίνει απλώς ότι αυτή η επιστήμη είναι ανεπαρκώς ανεπτυγμένη μέσα σε μία κοινωνία ανεπαρκώς ανεπτυγμένη, και, επίσης, ότι αγνοεί το θεμέλιό της. Με την τελειωμένη απουσία της δημοσιότητας ως

θέαμα της δημοσιότητας, η απουσία της δημοσιότητας συναντάει την έννοια της δημοσιότητας. Η απόλυτη αδιαφορία για κάθε επί μέρους περιεχόμενο της ανταλλαγής φανερώνει, με μεγάλη σαφήνεια, ότι το θεμέλιο της ανταλλαγής είναι κάτι διαφορετικό από την ανταλλαγή και ότι αυτό το θεμέλιο είναι, ακόμα, εξωτερικό προς την ανταλλαγή.

Όσο θα επιμένουμε να βλέπουμε στον αρχαϊκό άγριο ένα παιδί της φύσης, ανέμελο και οκνηρό, που αποφεύγει σε όλο το μέτρο του δυνατού να επιδοθεί σε κάποιο έργο και να μοχθήσει, που περιμένει να πέσουν ώριμοι στο στόμα του οι καρποί, τους οποίους μια γόνιμη, τροπική φύση τού προσφέρει γενναιόδωρα, τόσο θα εξαπατόμαστε και θα μένουμε ανήμποροι να καταλάβουμε τις αιτίες που τον εμπνέουν και τους σκοπούς που αναζητάει όταν επιδίδεται σε μια ανταλλαγή τύπου *kula*¹ ή σε οποιοδήποτε άλλο εγχείρημα.

1. Ιδιότυπη μορφή ανταλλαγών που διεξάγεται στα νησιά της Τροβριάνδης της Μελανησίας, στα νοτιοανατολικά της Νέας Γουϊνέας. Δεν πρόκειται για εμπόριο χρήσιμων ειδών αλλά για σύστημα δωρισμού με ανταπόδοση βραχιολιών και περιδέραιων από κοχύλια. Τα κοσμήματα-κοχύλια που χρησιμοποιούνται έχουν ατομική ιστορία όπως σ' εμάς τα κληρονομικά κειμήλια, και αποτελούν σύμβολα κοινωνικού γοήτρου και πλούτου. Οι πράξεις ανταλλαγής είναι δημόσιες, τελετουργικές και διεξάγονται πε-

Ακριβώς αντίθετα, η αλήθεια είναι πως ο αρχαϊκός άγριος μπορεί να εργαστεί και, σε μερικές περιπτώσεις, να εργαστεί πραγματικά πολύ σκληρά και με συστηματικό τρόπο, με ανεκτικότητα και θέληση, και πως για να το κάνει αυτό δεν περιμένει να τον αναγκάσουν επείγουσες ανάγκες. Αρκεί να διαβάσει κανείς μερικές σελίδες του Μαλινόφσκι για να καταλάβει το μεγαλείο αυτών των Παπούα που επιδίδονται σαφώς στην πρακτική της ανθρωπινότητας με κίνδυνο της ζωής τους, και για να καταλάβει ότι το μοναδικό κίνητρο της δουλειάς τους είναι – ιδού η απόδειξη της ευδαιμονίας – η καθαρή ευχαρίστηση της κατάρτησης της εργασίας, η πρακτική της ανταλλαγής και της δημοσιότητας. Δεν μπορούμε παρά να κυριευτούμε από σεβασμό για την επιστήμη αυτών των αγρίων που γνωρίζουν ότι η εργασία γίνεται ανθρώπινη όταν καταργείται, ότι η ανθρώπινη εργασία είναι η καταργημένη εργασία και ότι η δημοσιότητα είναι η μοναδική, άξια για τον άνθρωπο, εργασία. Σε αντίθεση προς τη βαθιά μιζέρια του σύγχρονου πλουσίου, θαυμάζουμε το μεγαλείο του πλούσιου Παπούα αρχηγού που ξοδεύει για δημοσιότητα όλο το εισόδημά του.

ριδικά σε ορισμένες ημερομηνίες, με ορισμένους κανόνες και από ορισμένες διαδρομές. (Σ.τ.Ε.).

Οι τρέχουσες απόψεις σχετικά με τον πρωτόγονο οικονομικό άνθρωπο περιγράφουν αυτό τον τελευταίο ως ον απαθές, ατομικιστικό, ανέμελο, αλλά, ταυτόχρονα, λογικό και συνεπές στη συμπεριφορά του, οδηγούμενο με έναν αποκλειστικό τρόπο από κίνητρα αυστηρά ρεφορμιστικά και κερδοσκοπικά. Ένα άλλο, συναφές με αυτή την αντίληψη σόφισμα είναι πως ο άγριος δεν θα μπορούσε να αντιληφθεί παρά μόνον πολύ απλές μορφές εργασίας χωρίς μέθοδο και οργάνωση. Μια άλλη πλάνη, περισσότερο ή λιγότερο ρητά διατυπωμένη σε όλα τα γραπτά της εποχής αυτής σχετικά με την πρωτόγονη οικονομία, συνίσταται στο να γίνει πιστευτό ότι οι πρωτόγονοι δεν διαθέτουν παρά μόνο στοιχειώδεις μορφές εμπορίου και ανταλλαγής, ότι αυτές οι μορφές δεν παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην ύπαρξη της φυλής, ότι δεν επεμβαίνουν παρά κατά διαστήματα, όταν η αναγκαιότητα γίνεται νόμος, και ότι η ανταλλαγή εξαφανίζεται το ίδιο ξαφνικά όσο είχε

εμφανιστεί. Πρόκειται για την πολύ διαδεδομένη αυταπάτη μιας πρωτόγονης Χρυσής Εποχής, που χαρακτηρίζεται πάνω απ' όλα από την απουσία κάθε διάκρισης ανάμεσα στο δικό σου και το δικό μου είτε πρόκειται για την πιο πιθανή ιδέα που υποθέτει την ύπαρξη σταδίων, στα οποία ο άνθρωπος έφαχνε μόνος του την τροφή του και όπου οι οικογένειες φρόντιζαν χωριστά για τις ανάγκες τους, είτε εξετάσουμε τις πολυάριθμες θεωρίες που δεν βλέπουν τίποτε άλλο μέσα στην πρωτόγονη οικονομία παρά μίαν απλή αναζήτηση μέσωσων διατροφής, όλα αυτά γκρεμίζονται από την εθνογραφία που αποδεικνύει επάξια ότι όλη η ζωή της φυλής στηρίζεται σε ένα συνεχές [σύστημα] ανταλλαγής υλικών αντικειμένων, και από τη σύγχρονη αρχαιολογία, η οποία, εμπνεόμενη όλο και περισσότερο από την εθνογραφία, δείχνει ότι το εμπόριο, περνώντας από την απλή ανταλλαγή αγαθών σε μια οργάνωση καθαρά πολυπλοκότερη, αποτέλεσε έναν σημαντικό παράγοντα κοινωνικού μετασχηματισμού και ότι άνοιξε τον δρόμο στις συγκεντρωτικές οικονομίες της Κνωσσοῦ ή των Μυκηνών, λίκνων της σύγχρονης δημοσιότητας.

Αυτές οι φευδείς αντιλήψεις προέρχονται από δύο θεμελιώδεις πλάνες. Η πρώτη συνίσταται στο να γίνει πιστευτό ότι ο πρωτόγονος άνθρωπος αντιμετωπίζει τὰ υλικά αγαθά με ένα καθαρά ρεφορμιστικό πνεύμα και ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν υπάρχει θέση για την έννοια του πλούτου. Η δεύτερη είναι σαν να λέμε μαζί με τον Ένγκελς και τον Μαρξ ότι δεν υπάρχει καμιά ανάγκη ανταλλαγής όταν ο οποιοσδήποτε μπορεί, με την εργασία και τη δεξιότητά του, να παράγει ό,τι αποτελεί τη διατροφή του ανθρώπου. Αυτό σημαίνει πως παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η ανάγκη ανταλλαγής δεν έχει το λόγο ύπαρξής της μέσα στον εαυτό της ή μέσα στην εργασία αλλά μέσα στη δημοσιότητα.

Η ιδέα πως ο άνθρωπος του σύγχρονου νεολιθικού πολιτισμού μπορεί να ζήσει στο στάδιο της ατομικής αναζήτησης της τροφής ή σε εκείνο του απομονωμένου οικογενειακού ανεφοδιασμού, ισοδυναμεί με το να υποθέτουμε πως έχουμε να κάνουμε με ένα ρεφορμιστικό, μη κοινωνικό και ψυχρά υπολογιστικό, και, επίσης, πως ο άνθρωπος είναι μονάχα ικανός για μια απόλαυση περιορισμένη στα ίδια τα πράγματα. Μια παρόμοια αντίληψη αγνοεί αυτό το βαθύ αίσθημα της δημοσιότητας που ωθεί τους ανθρώπους να συσσωρεύουν αυτό που κατέχουν, να μοιράζονται, να προσφέρουν. Πέρα από κάθε εκτίμηση πάνω στο θέμα τού να γνωρίσουμε εάν οι ανταλλαγές είναι αναγκαίες ή ακόμα και χρήσιμες, το να ανταλλάσσει κανείς για την απόλαυση της ανταλλαγής αποτελεί ένα από τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά, το οποίο αποκαλύφθηκε από την εθνογραφία και του οποίου η παγκόσμια και

Θεμελιώδης φύση επιτρέπει να μνημονεύσουμε πως πρόκειται για ένα σημείο κοινό σε όλες τις αρχαϊκές κοινωνίες.

Ένα τελευταίο σόφισμα, σύμφωνα με το οποίο ο αρχαϊκός άγριος θα διατηρούσε ενώπιόν του ό,τι έχει ανάγκη και δεν θα το στερούνταν ποτέ εκούσια προς όφελος άλλου, όπως και ο σύγχρονος άγριος, πρέπει να απορριφθεί χωρίς καμιάν επιφύλαξη. Αυτό, εντούτοις, δεν σημαίνει πως οι αρχαϊκοί άγριοι δεν είναι ιδιαίτερα επιρρεπείς στο να κρατήσουν αυτό που κατέχουν. Το να φανταστεί κανείς ότι διακρίνονται ως προς αυτό από τους άλλους ανθρώπους, θα είχε ως αποτέλεσμα το να πιστέφει σε κάποιο είδος πρωτόγονου κομμουνισμού, ιδέα που ήταν προσφιλής στον Μαρξ αλλά σήμερα έχει απορριφθεί. Εντελώς αντίθετα, ακριβώς επειδή αποδίδουν τόση σημασία στο γεγονός της δωρεάς, η διάκριση ανάμεσα στο δικό σου και το δικό μου ενισχύεται μάλλον παρά εξαλείφεται. Η γνώμη πως η αρχαϊκή ανθρωπότητα δεν γνώριζε την ατομική ιδιοκτησία είναι μια παλαιά πρόληψη, την οποία συμερίζονται πολυάριθμοι σύγχρονοι συγγραφείς και η

οποία χρησιμεύει ειδικά για να στηριχθούν οι κομμουνιστικές θεωρίες και οι λεγόμενες υλιστικές αντιλήψεις της ιστορίας. Η αντίληψη αυτή συνίσταται στο ότι, σε πολλές πρωτόγονες κοινότητες, η αποτελεσματική αναζήτηση της τροφής καθώς και οι δραστηριότητες που απορρέουν άμεσα από αυτήν καταλαμβάνουν επί μακρόν το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας και του χρόνου του πληθυσμού, μην επιτρέποντας παρά ελάχιστα την ευκαιρία να ικανοποιήσουν οποιαδήποτε άλλη λιγότερο επιτακτική ανάγκη, ενώ μέσα σε μια πρωτόγονη κοινωνία το καθετί είναι υλικό για δημοσιότητα, το καθετί είναι καλό σαν πρόφαση για δημοσιότητα. Αυτή η αντίληψη αποτελεί πανηγυρικά το αξίωμα όλων των αφελώς εξελικτικιστικών θεωριών που προσπαθούν να ανασυνθέσουν τις διαδοχικές φάσεις μιας οικονομικής ανάπτυξης, η οποία γίνεται αντιληπτή με ρεφορμιστικό τρόπο, και που δεν είναι παρά το επιστημονικό ταίρι του ρεφορμισμού, ο οποίος, όπως ο καθένας το γνωρίζει, κουβαλάει βαθύ τρόπο για τη βία του αρνητικού.

Η θεωρία¹ πρέπει να γίνει αντικείμενο υπεράσπισης, δηλαδή να της ασκηθεί κριτική. Οι κακές κριτικές της θεωρίας του Χέγκελ, του Μαρξ ή του Ντεμπόρ κάνουν κακό στο Πνεύμα, τόσο οι μεν όσο και οι δε. Μία καλή αξιολόγηση αυτών των συγγραμμάτων είναι προτιμότερη από τα ίδια τα συγγράμματα. Η κριτική πρέπει να επιτίθεται στη μορφή, ποτέ στο θεμέλιο αυτών των ιδεών. Κανονίστε. Με την πρόφαση πως η εγγελιανή αντίληψη της ιστορίας προϋποθέτει ένα *αφηρημένο ή απόλυτο πνεύμα* που αναπτύσσεται με τέτοιο τρόπο ώστε η ανθρωπότητα να μην είναι παρά μία μάζα που έχει εμποτιστεί περισσότερο ή λιγότερο συνειδητά από αυτό, εκείνη η αντίληψη που θα ήθελε πολύ να εκληφθεί ως υλισμός έκανε την ανθρώπινη μάζα μια *απόλυτη ή αφηρημένη ύλη*, στερημένη από πνεύμα, η

1. Εκ του λατινικού theoria, λέξη ελληνική: η δραστηριότητα της παρατήρησης (Dauzat/Larousse). (Σ.τ.Σ.)

οποία εντούτοις αναπτύσσεται με τον τρόπο του εγγελιανού Πνεύματος. Η ιστορία της ανθρωπότητας γίνεται η ιστορία της αφηρημένης ύλης της ανθρωπότητας, κατά συνέπεια κάτι ξένου προς τον πραγματικό άνθρωπο. Αυτή είναι η κυβερνητική αντίληψη της ιστορίας, έτσι όπως τη φαντάζονται στη Μόσχα ή στο Πεκίνο ή στην Rand Corporation. Αυτός ο κόσμος δεν έστησε την εγγελιανή διαλεκτική στα πόδια της αλλά την έβαλε στον κώλο του. Στο εξής, ιδού αυτή η διαλεκτική, με κράνος και μπότες, έτοιμη για κάθε ενδεχόμενο. Το ουσιαστικό στοιχείο του συγκεκριμένου είναι η αφαίρεση, στο βαθμό που είναι η ίδια μια συγκεκριμένη παραγωγή. Το Πνεύμα ανήκει σε αυτό τον κόσμο, γιατί η αφαίρεση δεν είναι μονάχα το νοητικό συγκεκριμένο αλλά η ουσιαστική στιγμή του συγκεκριμένου. Μάλιστα, με το θρίαμβο της αφαίρεσης συμπίπτει η συνολική έλλειψη της σκέψης του συγκεκριμένου¹. Ίσαμε τώρα, είναι ο κόσμος που σκεφτόταν στη θέση μας.

1. Η ολοσχερής κατάρρευση του θεαματικού φαίνεται ενεαυτώ της ολότητας, μου δίνει μια διπλή αφορμή να ευφρανθώ: τούτος ο κόσμος θα ξήσει λιγότερο από μένα. Ή, καλύτερα, θα αλλάξει όπως το προσδοκώ. Ή, αλλιώς, θα χαθεί μες στα σκατά μαζί με τις λεγεώνες των οικολόγων σκλάβων του και τους θιασώτες της δουλικής αγανάκτησης, τις ορδές των σεβάσιμων φοιτητών του.

Η ιστορία της δημοσιότητας είναι η ιστορία της γενίκευσης της ανταλλαγής. Πρέπει να γενικεύσουμε την ανταλλαγή, αυτήν τη σχέση που καταργεί την ανεξαρτησία της εργασίας. Η ανταλλαγή είναι το πλήρες στοιχείο της δημοσιότητας, αλλά άμεσα η ανταλλαγή έχει το θεμέλιό της έξω από τον εαυτό της, μέσα σε μιαν ολότητα, και παραμένει κάτι το επουσιώδες μπροστά σε κάτι το ουσιαστικό. Η ανταλλαγή είναι η ίδια η δημοσιότητα, αλλά η δημοσιότητα καθορισμένη με τρόπο ώστε να μην είναι παρά η στιγμή της. Οι ορισμοί που διακρίνουν την ανταλλαγή από τη δημο-

των σπαρασσόμενων από υποταγή, τους λόχους των συνδικαλιστών που διαδηλώνουν την αποφασιστικότητά τους να παράγουν ό,τι τους αξίζει, όλο και περισσότερες γραβάτες, όλο και περισσότερες τροφές για σκύλους και γάτες, όλο και περισσότερες Σιτροέν, μέχρι που να τους βρει ο θάνατος. Οτιδήποτε μεταρρυθμίζει, θα αφανιστεί καταβροχθιζόμενο από το στοιχείο που του αρμόζει. (Σ.τ.Σ.)

σιότητα είναι οι ορισμοί της ίδιας της δημοσιότητας. Άμεσα, η ανταλλαγή είναι το αντίθετο της δημοσιότητας, και το άτομο είναι το αντίθετο του γένους. Οι άνθρωποι παράγουν τη δημοσιότητά τους σαν κάτι το ξένο και το εξωτερικό προς αυτούς τους ίδιους, και η ιστορία της δημοσιότητας είναι η ιστορία της απουσίας της, μια οδύσσεια.

Οι άνθρωποι πρέπει αναγκαστικά να παράγουν τις σχέσεις τους πριν μπορέσουν να τις καταργήσουν. Η δημοσιότητα πρέπει αναγκαστικά να εμφανίζεται. Το φαινόμενο της¹ είναι η κατάργηση του εαυτού της προς την κατεύθυνση της αμεσότητας της ανταλλαγής, η οποία εντούτοις δεν έχει πια την αμεσότητα της ζωόδου εργασίας αλλά έχει ως θεμέλιο τη δημοσιότητα. Τοποθετημένη ωσάν να μην είναι τίποτα καθεαυτή και διεαυ-

1. Θα ήταν ένα είδος πλεονασμού να μιλήσουμε για μια φαινομενολογία της απουσίας του Πνεύματος, εφόσον η απουσία του Πνεύματος είναι ακριβώς το φαινόμενο του, η παραγωγή του ως φαινομένου. Η ιστορία του Πνεύματος –ήτοι η ιστορία απλώς– είναι επίσης μια φαινομενολογία του Πνεύματος, όπως την ήθελε ο Χέγκελ. Αυτή η διαλεκτική κίνηση, την οποία εξασκεί η δημοσιότητα ενεαυτή, όντας εκ νέου ενώπιόν της το αληθές αναβρύζον αντικείμενο, ήτοι η ίδια ως αντικείμενο, είναι αυτό ακριβώς που ονομάζουμε εμπειρία. Η ανθρωπινότητα είναι εν πρώτοις η εμπειρία της δημοσιότητας. Η απουσία της δημοσιότητας είναι αυτή η εμπειρία. Ευτυχής όποιος σαν Οδυσσέας έκανε μακρύ ταξίδι. (Σ.τ.Σ.)

τήν, αλλά ωσάν να είναι θεμελιωμένη σε κάτι άλλο, η ανταλλαγή είναι αρχικά εκδήλωση μιας ολότητας των ανταλλαγών. Η ανταλλαγή κυβερνάται άμεσα από κάτι αλλότριο προς τονεαυτό της, γνωρίζει έναν νόμο. Η γενική κατάργηση της εργασίας είναι ο νόμος αυτού του φαινομένου. Η ανταλλαγή είναι άμεσα το φαινόμενο της δημοσιότητας, αυτό του οποίου το θεμέλιο λείπει.

Ως απουσία, η δημοσιότητα διατηρείται μέσα στο φαινόμενό της, και το φαινόμενό της είναι εκδήλωση της διατήρησής της. Είναι εξίσου διατήρηση και κατάργηση αυτής της διατήρησης. Ως απουσία, η δημοσιότητα είναι μία καθαρά φαινομενική αιτία, αλλά έτσι δρα. Ας σκεφτούμε το χρήμα, το μοναδικό επί του παρόντος μέσο δημοσιότητας: έχει την ιδιότητα να αγοράζει τα πάντα και είναι, ως εκ τούτου, το πιο επιθυμητό πράγμα στον κόσμο. Η διασημότητα της ιδιότητάς του συνιστά την παντοδυναμία της ουσίας του, ενώ η ιδιότητά του δεν διατηρείται παρά μόνο μέσα σε αυτήν τη διασημότητα. Η διασημότητα είναι εκδήλωση μιας ολότητας, είναι αυτή η διπλή κίνηση διατήρησης και κατάργησης της διατήρησης. Η διασημότητα είναι η δημοσιότητα ως απουσία, η αρνητική ενότητα της ύπαρξης και της ανυπαρξίας της δημοσιότητας.

Μέσα στη διασημότητα, η σχέση ανταλλαγής είναι εκ των προτέρων δεδομένη στα ανταλλασσόμενα πράγματα και ανεξάρτητα από αυτά¹. Η διασημότητα είναι η ανταλλαγή, η φαινομενικά πραγματωμένη, ανεξάρτητα από κάθε επί μέρους ανταλλαγή και κάθε επί μέρους εργασία. Η διασημότητα είναι η ανεξαρτησία της φαινομενικότητας που αυτο-απατάται. Η διασημότητα είναι αυτή η μορφή του κοινωνικού διαχωρισμού, της κοινωνίας ως διαχωρισμού. Παντού όπου υπάρχει αντίθεση των ατόμων και της ολότητάς τους, αυτή η αντίθεση παίρνει τη μορφή της διασημότητας. Η διασημότητα είναι η κοινωνική σχέση που είναι απουσία

1. Ο Βουαγιέ, ένα χρόνο μετά (το 1976), στο βιβλίο του *Έρευνα Πάνω στη Φύση και τις Αιτίες της Μιζέριας των Ανθρώπων*, θα σημειώσει πως η ορθή θέση είναι προφανώς η εξής: «Μέσα στη δημοσιότητα, η ιδέα της σχέσης ανταλλαγής είναι εκ των προτέρων δεδομένη στα ανταλλασσόμενα πράγματα πριν από τη σχέση και ανεξάρτητα από αυτή». (Σ.τ.Ε.)

κοινωνικής σχέσης, που είναι και που δεν είναι σαφής. Η διασημότητα είναι το αντίθετο της δημοσιότητας, είναι η δημοσιότητα κάποιου ανθρώπου ή κάποιου πράγματος μπροστά στην αφάνεια των άλλων και, άρα, μέσα στο σύγχρονο θέαμα, η διασημότητα όλων μπροστά στην αφάνεια του καθενός. Είτε πρόκειται για τη διασημότητα ενός προσώπου είτε για τη διασημότητα ενός πράγματος, και άρα για τη διασημότητα καθετί υπαρκτού, αυτό που είναι γενικό – η ολότητα της φαινομενικότητας – εκδηλώνεται μέσα σε κάτι το ιδιαίτερο και παραμένει εκεί. Σαν ιδιαίτερη επιστήμη, η επιστήμη της δημοσιότητας είναι η κριτική της διασημότητας.

Hic Rhodus. Ιδού η Ρόδος. Να, λοιπόν, που έχουμε πλησιάσει στο συμπέρασμά μας. Πρέπει να πούμε τα πάντα γι' αυτήν τη δύναμη που είναι και που δεν είναι σαφής, που θέλει χωρίς να θέλει, που δρα χωρίς να δρα, που είναι η ολότητα των γεννήσεων και των θανάτων ενώ η ίδια ποτέ δεν γεννιέται και ποτέ δεν πεθαίνει γι' αυτήν τη δύναμη που είναι ακριβώς η απουσία της δημοσιότητας ως δραστηριότητας, η διαλεκτική της αντιδιαλεκτικής, και που εντούτοις είναι, σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό της απουσίας, το ίδιο πράγμα με τη δημοσιότητα, το ίδιο πράγμα με τη διαλεκτική. Η θεωρία της δημοσιότητας θα έπρεπε να περιοριστεί σε αρχικά στοιχεία και σε θεμελιώδεις έννοιες, των οποίων θα έπρεπε να προσπαθήσει να μειώσει τον αριθμό. Μπροστά στην ακάματη περιττολογία της τελειωμένης διασημότητας, η κριτική πρέπει να είναι σύντομη και να τείνει προς την ενότητα και την απλότητα της καταργημένης διαφοράς. Τελικά, η θεωρία

της δημοσιότητας θα είναι μια εγκυκλοπαίδεια στο μέτρο που ο διαχωρισμός και η σύνδεση των μερών της θα εκτίθενται σύμφωνα με την αναγκαιότητα της ιστορίας. Η προτεινόμενη εδώ διαίρεση μιας *Εγκυκλοπαίδειας των Φαινομενικοτήτων*, όπως και όλη η προηγούμενη συζήτηση πάνω στη διασημότητα, πρέπει να θεωρείται ως απλή προκαταβολή, και η επαλήθευση ή η απόδειξή της δεν μπορεί να βγει παρά μόνον από την τραβηγμένη μέχρι τέλους εξέταση της ίδιας της πραγματικότητας γιατί το να αποδείξεις σημαίνει, για τη θεωρία που έχει ως αντικείμενό της την ιστορία, το ίδιο πράγμα με το να δείξεις πως το αντικείμενο τούτο γίνεται αυτό που είναι από τον ίδιο του τον εαυτό. *Η ίδια η απόδειξη είναι μια καθοριστική στιγμή αυτού του αντικειμένου.* Έτσι σκέφτομαι. Προσεχώς θα πω περισσότερα γι' αυτό. Το μεγαλείο του αντικειμένου της εργασίας αυτής θα χρησιμεύσει ως συγχώρεση για την ατέλειά της.

II

«Es muss sein. Es muss sein»

ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΑΝ, Σεπτ. 1826

Πρέπει να πειστούμε πως η φύση του αληθούς είναι να διακρίνεται όταν έχει έρθει η ώρα του, και να εκδηλώνεται μόνον όταν έχει έρθει η ώρα του γι' αυτό ακριβώς και δεν εκδηλώνεται νωρίτερα και δεν βρίσκει ένα κοινό δίκως ωριμότητα να το δεχτεί. Πρέπει, επίσης, να πειστούμε πως το άτομο έχει την ανάγκη αυτού του αποτελέσματος για να επιβεβαιωθεί ως δημόσιο, πράγμα που δεν είναι ακόμα παρά η μοναχική επιβεβαίωσή του, και για να δοκιμάσει σαν κάτι το γενικό την επιβεβαίωση που ανήκει αρχικά μόνο στο μερικό. Όλη η κοινωνική ζωή είναι ουσιαστικά δημόσια. Περιέχει το αρνητικό ως φαινομενικότητα. Είναι η ενότητα αυτού που υπάρχει και της φαινομενικότητας αυτού που υπάρχει. Όλα τα μυστήρια που οδηγούν το άτομο στον θεαματικό μυστικισμό βρίσκουν τη λογική τους λύση μέσα στη δημοσιότητα. Σύμφωνα με μια άποψη, αλλοτριωμένη και αφηρημένη, η δημοσιότητα έγινε μόδα πάνω στη Γη γιατί μοιάζει να δοξάζει

τα πράγματα που υπάρχουν. Σύμφωνα με τη λογική της άποψη, είναι ένα σκάνδαλο και μια αποστροφή για τις κυρίαρχες, διευθύνουσες τάξεις και τους δογματικούς ιδεολόγους διότι, μέσα στη θετική αντίληψη των υπαρχόντων πραγμάτων, περικλείει ταυτόχρονα και την ευφυΐα της άρνησής τους· διότι, όντας αυτή η κίνηση της ανθρώπινης ιστορίας, τίποτα δεν θα μπορέσει να της επιβληθεί· διότι είναι ουσιαστικά κριτική και επαναστατική· διότι η δημοσιότητα της μισέριας δεν διακρίνεται από την ιδέα της κατάργησής της.¹

1. Κατά συνέπεια, ο Βουαγιέ μπορεί, ένα χρόνο μετά, να γράφει: «Οι προλετάριοι πέρασαν στην παρανομία. Έτσι είναι ουσιαστικά αντι-θεαματικοί, είναι αυτό που δεν φαίνεται. Είναι οριστικά προφυλαγμένοι από κάθε αντιπροσώπευση, κάθε θέαμα και κάθε αστυνομία». *Έρευνα Πάνω στη Φύση και τις Αιτίες της Μισέριας των Ανθρώπων*. (Σ.τ.Ε.)

Αυτή η κατάσταση των πραγμάτων φτάνει στο απόγειο της ανάπτυξής της με την πιο σύγχρονη μορφή της αστικής κοινωνίας: την κοινωνία του θεάματος. Μονάχα εκεί, λοιπόν, η αφηρημένη κατάργηση της ανταλλαγής εν γένει, της ανταλλαγής ως γενικότητας, γίνεται αληθινή μέσα στην πρακτική. Τα άτομα θεωρούν, λοιπόν, ως απρόοπτο το ιδιαίτερο περιεχόμενο της ανταλλαγής, την ιδιαίτερη μορφή της ανάγκης, έτσι ώστε δεν προσηλώνονται παρά μόνο στη γενικότητά της. Το θέαμα είναι η μανία της αφαίρεσης ή, καμιά φορά, η αφαίρεση που μανιάζει και γίνεται ένας *führe*r. Η αδιαφορία για κάθε ιδιαίτερο περιεχόμενο της ανταλλαγής προϋποθέτει πως υπάρχει μια πλατιά ποικιλομορφία συγκεκριμένων περιεχομένων της ανταλλαγής και πως κανένα από αυτά δεν επικρατεί πάνω στα άλλα. Η αφαίρεση της δημόσιας ανταλλαγής, της εν γένει ανταλλαγής, δεν είναι μονάχα το διανοητικό αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης ολότητας της ποικι-

λομορφίας: η αδιαφορία για κάθε ορισμένο περιεχόμενο της ανταλλαγής απαντάται σε μια μορφή κοινωνίας όπου βρίσκονται πραγματωμένες η ποικιλομορφία των προϋόντων και των αναγκών και η γενίκευση της ανταλλαγής. Τότε, λοιπόν, η μεγάλη μάζα της ποικιλομορφίας μειώνεται σε μια ίδια γενική ενότητα και παύουμε να την αντιλαμβανόμαστε με μία ιδιαίτερη μορφή. Μόνον η μορφή της δημοσιότητας λογαριάζεται, σε βάρος του περιεχομένου της. Μόνον η μορφή του πλούτου (η γενικότητα) λογαριάζεται, αντί για το περιεχόμενό της (την ποικιλομορφία). Είναι αυτό που εκφράζει φτωχά ο μαλάκας¹ ο Μακλούαν: «Το μέσο είναι το μήνυμα». Ποιος νοιάζεται για το μεθύσι άμα έχουμε το κρασί.

1. Ο Μακλούαν καθυβρίζεται επίσης από τον Γκυ Ντεμπόρ, περισσότερο αβρά και περισσότερο ουσιαστικά, στο έργο του Σχόλια πάνω στην Κοινωνία του Θεάματος. (Σ.τ.Ε.)

Η κοινωνία του θεάματος είναι το τελειωμένο φαινόμενο της δημοσιότητας, στο οποίο η απύουσα δημοσιότητα συναντάει την έννοιά της διά της απουσίας. Εάν το φαινόμενο είναι η αιτία, είναι επίσης και το αποτέλεσμα. Επίσης, το θέαμα είναι αυτή η αντίληψη έξω από τον εαυτό της, καθαρά εξωτερική. Το θέαμα είναι η αντικειμενική αντίληψη της δημοσιότητας, το αντικειμενικό πνεύμα, η δημοσιότητα ως φύση. Η σκέψη του Χέγκελ γίνεται αληθινή. Η φύση είναι μία μίμηση της ιδέας. Το θέαμα είναι η δημοσιότητα με τη μορφή της αλλοτρίωσης, εάν μιλήσουμε απόλυτα, της αδιάφορης, εξωτερικής, αντιλογίας και της συγκεκριμένης, εξατομικευμένης πραγμάτωσης των στιγμών της – δηλαδή, η δημοσιότητα με τον ορισμό της αμεσότητας, εάν μιλήσουμε πάλι απόλυτα, σε σχέση με τη μεσολάβησή της. Το γίνεσθαι του θεάματος είναι ένα γίνεσθαι προς την κατεύθυνση της δημοσιότητας.

Ο Ντεμπόρ εκκινεί από το γεγονός ότι το θέαμα κάνει τον άνθρωπο ξένο προς τον εαυτό του και διχάζει τον κόσμο σε έναν δημόσιο κόσμο, αντικείμενο θαυμασμού, και σε έναν καθημερινό κόσμο. Η δουλειά του συνίσταται στο να διαλύσει τον δημόσιο κόσμο μέσα στην καθημερινή μιζέρια του. Δεν βλέπει ότι μόλις περατωθεί αυτή η εργασία, μένει ακόμα να γίνει το κυριότερο. Ειδικά το γεγονός ότι ο δημόσιος κόσμος αποσπάται από την καθημερινή ζωή, αποτελώντας έτσι ένα αυτόνομο βασίλειο της δημοσιότητας, δεν μπορεί να εξηγηθεί ακριβώς παρά μόνον από την ταυτότητα του θεάματος και από την αντικειμενικότητα της δημοσιότητας. Ο Ντεμπόρ δεν ονομάζει αυτό του οποίου το θέαμα είναι το θέαμα. Δεν ονομάζει αυτό που απομακρύνθηκε σε μιαν αναπαράσταση και δεν υπήρξε, παρ' όλα αυτά, ποτέ τόσο κοντινό, τόσο τελειωμένο ως απομάκρυνση, και το οποίο μπορεί να βιωθεί άμεσα. «Not just data. Reality!» Το θέαμα είναι

το θέαμα της δημοσιότητας, η δημοσιότητα πραγματωμένη ως αφηρημένο αντικείμενο, και η μοναδική ανάγκη που παράγεται από το θέαμα είναι η ανάγκη δημοσιότητας. Η δημοσιότητα περιλαμβάνει τρεις στιγμές:

1) Τη στιγμή της κοινής γνώσης, πράγμα που γίνεται παρουσία του κοινού

2) Τη στιγμή της ιδιοκτησίας, πράγμα που ανήκει στο κοινό

3) Τη στιγμή της ενότητας των δύο προηγούμενων, πράγμα που γίνεται από το κοινό παρουσία του κοινού, η *απόλυτη δημοσιότητα*. Μέσα στο θέαμα δεν υπάρχει κοινή γνώση παρά μόνον το θέαμα της δημοσιότητας· δεν υπάρχει ιδιοκτησία παρά μόνο μια κοινή στέρηση δημοσιότητας. Αυτό που είναι κοινή γνώση δεν ανήκει στο κοινό. Αυτό που ανήκει στο κοινό δεν είναι κοινή γνώση. Η καθημερινή ζωή είναι συνολικά στερημένη από δημοσιότητα.

Το ατομικό συμφέρον καθορίζεται από τη δημοσιότητα. Δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο μέσα στις δεδομένες από τη δημοσιότητα συνθήκες, χάρη στα προσφερόμενα από αυτήν μέσα. Σήμερα, το θέαμα της δημοσιότητας – η γενικευμένη και εξαπλωμένη παντού διασημότητα – το μετέφερε σε όλες τις σχέσεις παραγωγής. Η αμοιβαία εξάρτηση των ατόμων που ολοκληρώνεται τότε – ενώ, κατά τα άλλα, τα μιν παραμένουν εχθρικά προς τα δε – εκδηλώνεται από τη συνεχή αναγκαιότητα της ανταλλαγής. Στο εξής, μόνο μέσω της ανταλλαγής γίνεται, η δραστηριότητα ή το προϊόν κάθε ατόμου, μια δραστηριότητα ή ένα προϊόν γι' αυτό. Εντούτοις, ενώ οι συνθήκες της δημοσιότητας ενοποιούνται και η ολότητα της εργασίας αναφέρεται στον εαυτό της με τη μεσολάβηση του θεάματος, η δημοσιότητα έχει ολότελα εγκαταλείψει την επί μέρους ανταλλαγή για να αντιτεθεί σε αυτήν. Η παγκόσμια ανταλλαγή των δραστηριοτήτων και των προϊόντων,

που έγινε η κατάσταση ζωής και η αμοιβαία σχέση όλων των επί μέρους ατόμων, παρουσιάζεται σε αυτά ως πράγμα ξένο και ανεξάρτητο¹. Το θέαμα είναι η δικτατορία της δημοσιότητας, και ο σύγχρονος άγριος βρίσκεται υποταγμένος στη δικτατορία αυτή σε τέτοιο βαθμό που ο αρχαϊκός άγριος δεν θα μπορούσε να γνωρίσει. Με την εθνογραφική φιλολογία, αναγνωρίζουμε, μέσα στην πρακτική της δημοσιότητας, στον αρχαϊκό άγριο ένα μεγαλείο που μας λείπει. Ωστόσο, του το αναγνωρίζουμε ακριβώς επειδή είμαστε ολοκληρωτικά στερημένοι από το μεγαλείο αυτό.

1. Σε μια σημείωσή του στην *Έρευνα πάνω στη Φύση και τις Αιτίες της Μιζέριας των Ανθρώπων*, ο Βουαγιέ γράφει: «Δεν είναι τόσο η δημοσιότητα που εγκατέλειψε την επί μέρους ανταλλαγή (Εισαγωγή στην Επιστήμη της Δημοσιότητας), §64, όσο η επί μέρους ανταλλαγή που εξαφανίστηκε τελείως, για να γίνει η γενική ανταλλαγή ανάμεσα στα πράγματα, ανταλλαγή που απαιτεί μια ευλαβική χρονομέτρηση της δραστηριότητας των χαμάληδων εμπορευμάτων. Η γενίκευση της ανταλλαγής που είναι η κατάργηση ό,τι ανεξάρτητου υπάρχει μέσα στην ανταλλαγή, είναι και αυτή η ίδια κάτι το ανεξάρτητο, μια νέα ανεξαρτησία που, σαν τέτοια, πρέπει να καταργηθεί με τη σειρά της. Η γενικευμένη φλυαρία, η δημοσιότητα, είναι η κατάργηση αυτής της νέας ανεξαρτησίας, άρα απόλυτη κατάργηση της ανταλλαγής, απόλυτη κατάργηση αυτού που καταργεί την ανεξαρτησία της εργασίας, και γι' αυτό απόλυτη κατάργηση της εργασίας. (Σ.τ.Ε.)

Η αύξηση του μισθού διεγείρει στο στέλεχος τη δίψα για πλουτισμό του καπιταλιστή, αλλά δεν μπορεί να τη ικανοποιήσει αξιωματικά. Το θέαμα, εξάλλου, είναι επίσης η εκμηδένιση, εφόσον ό,τι καταναλώνει ο ψευδο-εργαζόμενος είναι γι' αυτόν περιττό, ενώ είναι χρήσιμο μόνο για τη διατήρηση του θεάματος· το ίδιο και η ατελεύτητη προς όλα εξάπλωσή του, εφόσον το καθετί δεν παράγεται πια παρά μόνον ενόψει της θεαματικής κατανάλωσής του από τον ψευδο-εργαζόμενο, μια θεαματική κατανάλωση η οποία, στην πραγματικότητα, είναι κατανάλωση που παράγει θέαμα, ψευδο-εργασία και ψευδο-ζωή, δεν είναι παρά απόλυτος παράγοντας της αλλοτρίωσης. Για το κεφάλαιο, η μοναδική εργασία είναι η εργασία του άλλου. Η οικονομία είναι η οικονομία της εργασίας του άλλου. Επίσης, η εργασία του καπιταλιστή δεν είναι εργασία. Είναι φανταστική εργασία, είναι χρόνος αφιερωμένος στην κατάργηση της ανεξαρτησίας της εργασίας του άλλου.

Η κοινωνική λειτουργία της ανταλλαγής είναι συγκεντρωμένη στον καπιταλιστή. Μέσα στο θέαμα, όλη η ζωή τείνει να γίνει εργασία του καπιταλιστή, ψευδο-εργασία. «Κάνετε τη ζωή σας μια επιχείρηση». Το στέλεχος, όπως και ο αστυνομικός, είναι ένας ψευδο-εργαζόμενος. Το θέαμα έχει κατ' ουσία σκοπό να παράγει ψευδο-εργαζόμενους. Ήδη, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, το 70% του λεγόμενου ενεργού πληθυσμού, παριστάνει πως εργάζεται κάπου αλλού εκτός από τη γεωργία, τις βιομηχανίες κατεργασίας πρώτων υλών, τις βιομηχανίες μετασχηματισμού, τις συγκοινωνίες και τις τηλεπικοινωνίες. Το κεφάλαιο εμφανίζεται όλο και περισσότερο ωςάν μία κοινωνική δύναμη, της οποίας το στέλεχος είναι ο λειτουργός. Έτσι, το στέλεχος είναι η αλήθεια του καπιταλιστή. Το στέλεχος είναι ο δούλος της δημοσιότητας. Το στέλεχος είναι η εκθαμβωτική αποκάλυψη του μυστικού της μιζέριας του μυστηριώδους θετικού πόλου της αλλοτρίωσης, είναι το μυστικό του δούλου δίχως αφέντη.

Ο άνθρωπος που δεν έχει αισθανθεί την αγωνία του στέλεχους, δεν γνωρίζει πως ο κόσμος της θεαματικής δημοσιότητας του είναι εχθρικός, πως προσπαθεί να τον σκοτώσει, να τον εκμηδενίσει, πως είναι ουσιαστικά ανίκανος να τον ικανοποιήσει πραγματικά. Ο άνθρωπος αυτός παραμένει, λοιπόν, κατά βάθος αλληλέγγυος προς τον κόσμο του θεάματος. Θα θελήσει, το πολύ, να τον διορθώσει, να αλλάξει δηλαδή τις λεπτομέρειές του, να κάνει επί μέρους μετασχηματισμούς χωρίς να τροποποιήσει ριζικά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του. Ο άνθρωπος αυτός θα δρα ως επιδέξιος ρεφορμιστής ή ως κομφορμιστής, αλλά ποτέ ως αληθινός επαναστάτης. Άρα ο κόσμος στον οποίο ζει δεν ανήκει πια σε κανέναν ανθρώπινο ή θεϊκό αφέντη, και μέσα στον κόσμο αυτό, είναι αναγκαστικά δούλος χωρίς αφέντη. Δεν είναι λοιπόν η μεταρρύθμιση και η αλλαγή αφέντη, αλλά το διαλεκτικό, επαναστατικό ξεπέρασμα του κόσμου αυτού που μπορεί να τον ελευθερώσει και, εν συνεχεία, να τον ικανοποιή-

σει. Αυτός ο επαναστατικός μετασχηματισμός του κόσμου προϋποθέτει την άρνηση, τη μη-αποδοχή του κόσμου του θεάματος στο σύνολό του. Και η πηγή αυτής της απόλυτης άρνησης δεν μπορεί να είναι παρά ο απόλυτος τρόμος, ο εμπνευσμένος από τον κόσμο του θεάματος. Ο κόσμος του θεάματος είναι ακριβώς ο κόσμος που δίνεται στο σύνολό του, και ως σύνολο δεν ανήκει σε κανένα ιδιαίτερο αφεντικό. Μόνον το στέλεχος μπορεί να μετασχηματίσει τον κόσμο που το διαπλάθει και το ακινητοποιεί μέσα στη δουλοπρέπεια και να δημιουργήσει έναν κόσμο πλασμένο από αυτό και όπου είναι αδύνατο να ζήσεις. Και το στέλεχος δεν παρεμβαίνει παρά μόνο με την αναγκαστική και αγωνιώδη ψευδο-εργασία που ασκείται στην υπηρεσία του θεάματος. Βέβαια, αυτή η εργασία δεν απελευθερώνει και είναι το αντίθετο της απελευθέρωσης. Αλλά, μετασχηματίζοντας τον κόσμο σε απάνθρωπο κόσμο, μέσω αυτής της ανόητης εργασίας, το στέλεχος δημιουργεί έτσι τις νέες αντικειμενικές συνθήκες που θα επιτρέψουν να ξαναρχίσει την απελευθερωτική πάλη για την αναγνώριση, την οποία εκ πρώτης όφειας αρνήθηκε από φόβο για τον άνθρωπο. Και για τούτο, κάθε θεαματική εργασία, κάθε θεαματική κατανάλωση κεφαλαίου, πραγματώνει όχι έναν κόσμο του θεάματος αλλά, ασυνείδητα στην εχθρή, το Πνεύμα, το οποίο τελικά επιτυγχάνει εκεί που το θέαμα αποτυγχάνει.

Η θεωρία της υπεραξίας και οι ρεφορμιστικοί θρήνοι που της αναλογούν στηρίζονται πάνω στην ιδέα που επιμένει πως ένας άνθρωπος μπορεί να ζήσει με πατάτες. Αυτή η ιδέα, όπως και η εποχή που τη γέννησε, είναι φεύτικη. Μόνον ένας αριστεριστής ή ένα ζώον μπορούν να ζήσουν με πατάτες. Ο άνθρωπος ζει κυρίως με δημοσιότητα. Το θέαμα είναι το πραγματικό ερείπιο αυτής της θεωρίας που παράχθηκε από μίαν ορισμένη στιγμή της εκμετάλλευσης και που εξαφανίζεται με αυτήν. Τα πάντα αποκαλύπτονται εξίσου αναγκαία και πλεονάζοντα, ενώ η θεμελίωση έρχεται να καταλάβει το πρώτο πλάνο, αλλά έξω από το βεληνεκές των θεωρητικών νάνων, σαν αφηρημένο αντικείμενο, σαν αντικειμενική ιδέα. Η κοινωνία του θεάματος είναι η άρση κάθε διάκρισης ανάμεσα σε αναγκαία εργασία και υπερ-εργασία, ανάμεσα σε μισθό και κέρδος, ανάμεσα σε ζωή και εργασία. Η εκμετάλλευση αναιρείται μέσα στην απόλυτη αλλοτρίωση, μέσα στο

παράδοξο και το άτοπον του συνόλου των ατόμων για το σύνολο των ατόμων. Η εκμετάλλευση είναι ο μέσος όρος της αλλοτρίωσης. Η εκμετάλλευση είχε ανέκαθεν τη δημοσιότητα ως μοναδικό σκοπό. Έτσι, από την επινόηση της εξωγαμίας, που είναι καθαρά δημοσιότητα, το μισό της πανίσχυρης φυλής μας παραμερίστηκε από τη δημοσιότητα. Από την αρχή, οι γυναίκες θυσιάστηκαν στην πρακτική της δημοσιότητας και έτσι αποκλείστηκαν από αυτή την πρακτική, ως αντικείμενα ανταλλαγής ανάμεσα σε βραχιόλια, περιδέραια, χάλκινα και βάρκες. Η ανταλλαγή, την οποία αποτελεί η εξωγαμική παντρεία, δεν αποκαθίσταται ανάμεσα σε έναν άντρα και μία γυναίκα: αποκαθίσταται ανάμεσα σε δύο ομάδες ανθρώπων, και η γυναίκα φιγυράρει εκεί ως ένα από τα αντικείμενα ανταλλαγής και όχι ως ένας από τους όρους ανάμεσα στους οποίους έχει θέση. Και η σεξουαλική ανταλλαγή ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα παραμένει αναγκαστικά μια ελλιπής, στερημένη επικοινωνία, στερημένη από δημοσιότητα. Η έλλειψη δημοσιότητας στη σεξουαλική ανταλλαγή που παραμένει, ως προς αυτό, ζωώδης, δεν είναι παρά η αντίθετη άποψη ενός παγκόσμιου γεγονότος: ο δεσμός της δημοσιότητας που θεμελιώνει την εξωγαμική παντρεία δεν αποκαταστάθηκε ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες αλλά ανάμεσα σε άντρες μέσω

γυναικών, οι οποίες είναι μονάχα η κύρια ευκαιρία τους. Για τον αρσενικό άνθρωπο, η σεξουαλική ανταλλαγή, όπως και κάθε ανταλλαγή, δεν είναι παρά ένα μέσο για να εξασκήσει μιαν ανώτερη δραστηριότητα. Η εξωγαμική παντρεία, απελευθερωτική για τον αρσενικό άνθρωπο που μπαίνει έτσι μέσα στον κύκλο των κατόχων της ηγεμονίας, της τελετουργικής εξουσίας και της ανώτερης δημόσιας γνώσης, είναι υποδούλωση για τον θηλυκό άνθρωπο, που βλέπει να εκτοπίζεται σε μια κατώτερη τάξη και να εγκλείεται μέσα στην κατοικίδια περιοχή, τη στερημένη από δημοσιότητα. Αυτή η εκδοχή πρέπει να διατηρηθεί σε όλη της την αυστηρότητα όσον αφορά την κοινωνία μας, όπου η κατάσταση αυτή είναι αυστηρά αμετάβλητη, μόνο που στο εξής είναι το σύνολο της ανθρωπότητας που στερείται τη δημοσιότητα. Η κοινωνία του θεάματος είναι η τελείωση του απόλυτου άδικου, που ο εκμεταλλευτής κάνει στον εαυτό του μέσω του σχετικού άδικου που κάνει στην ανθρωπότητα. Η απόλυτη αλλοτρίωση είναι η αλήθεια της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση της γυναίκας από τον άντρα είναι μονάχα η αρχική εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο. Μέσα στην απόλυτη αλλοτρίωση, που είναι και απόλυτη εκμετάλλευση, που είναι εκμετάλλευση όλων από όλους, που είναι απόλυτη βλακεία, το καθετί τελικά

υπάρχει, αλλά υπάρχει αλλού. Ο ορισμός της αλλοτρίωσης, λοιπόν, είναι: «το καθετί είναι μακριά από το καθετί, και αντιστρόφως».

Το θέαμα απέσυρε την προστασία του από τον παραγωγό για να την παραχωρήσει στον καταναλωτή. Επέδειξε έναν ιερό τρόπο για τις αιματηρές φρικαλεότητες του απλοϊκού κεφαλαίου· διακήρυξε πως η δημοσιότητα είναι ένας δεσμός φιλίας και ένωσης ανάμεσα στα έθνη και τα άτομα. Το καθετί δεν είναι πια παρά ευγένεια και γενναιοδωρία. Ωστόσο, μέσα σε αυτή την κοινωνία της αφθονίας και της κατανάλωσης, δεν υπάρχει αφθονία και κατανάλωση παρά η αφθονία του κεφαλαίου και η κατανάλωση του κεφαλαίου. Δηλαδή, αφθονία μισθωτής εργασίας, εφόσον η μισθωτή εργασία είναι εξ ορισμού κατανάλωση κεφαλαίου. Η καπιταλιστική «παραγωγή» γίνεται απόλυτα αυτό που ήταν ουσιαστικά: κατανάλωση κεφαλαίου, όπου ο σκοπός γίνεται μέσον, και αντιστρόφως. Η κατανάλωση κεφαλαίου είναι παραγωγή κεφαλαίου, δηλαδή παραγωγή της δημοσιότητας ως ανεξαρτησίας, ως μέσου που δεν είναι το ίδιο μεσολαβημένο. Η

ανταλλαγή έγινε ο σκοπός της δημοσιότητας, και η δημοσιότητα έγινε το μέσο της ανταλλαγής. Ιδού ποια είναι η έννοια του πραγματικά αντεστραμμένου κόσμου όπου το αληθινό είναι μια στιγμή του φεύτικου.

Ίσαμε τώρα, οι επαναστάσεις υπήρξαν αλλαγές αφέντη. Με την αποτυχία της εκμετάλλευσης, το σύνολο της ανθρωπότητας αποξενώθηκε από την ανθρωπινότητά της. Η ολότητα είναι άρρωστη από τον εαυτό της. Η ανθρωπινότητα ως αρνητική ενότητα, ως ενότητα του μη-ανθρώπινου, έχει συντελεστεί. Με την αποδεδειγμένη αποτυχία των αφεντών, η ανθρωπινότητα διέφθιρε κάθε μερική ικανοποίηση. Η τελειωμένη δημοσιότητα ως αντικειμενική ιδέα αποσύρθηκε από όλους τους τομείς της ζωής. Είναι το γίγνεσθαι/κόσμος του χρήματος, το γίγνεσθαι/κόσμος της σπάνης, η απόλυτη σπάνη. Μόνον όταν το καθετί υπάρχει, ο άνθρωπος μπορεί να στερηθεί το καθετί. Μέσα στην κοινωνία του θεάματος, ο θεατής είναι μια καθαρή υποκειμενικότητα, είναι απόλυτη φτώχεια, χωρίς χέρια, χωρίς μάτια, χωρίς αυτιά, χωρίς τίποτα· αλλά το πράγμα που του αντιστέκεται είναι η ιδέα της αληθινής κοινότητας: φάχνει να την καταβροχθίσει αλλά

είναι αυτή που τον καταβροχθίζει. Η κοινωνία του θεάματος είναι η καθαρή υποκειμενικότητα και η καθαρή αντικειμενικότητα που επιτέλους έρχονται αντιμετώπες.

Οι κυρίαρχες τάξεις του παρελθόντος περιορόστηκαν στο να υποστηρίζουν την αναγκαιότητα της μιζέριας. Με την εξαφάνισή τους, επαλήθευσαν πειραματικά πως η δημοσιότητά της (της μιζέριας) είναι αξεχώριστη από την κατάργησή της. Έχοντας διδαχτεί από αυτές τις καταστροφές, και για πρώτη φορά στην ιστορία, αυτοί που φαντάζονται πως διευθύνουν τούτο τον κόσμο δεν υποστηρίζουν πια την αναγκαιότητα της μιζέριας. Όχι μόνο δεν την υποστηρίζουν πια, αλλά υποστηρίζουν την κατάργησή της. Άρα, το να υποστηρίξεις την ανυπαρξία της μιζέριας ή να υποστηρίξεις την πραγμάτωση της δημοσιότητας είναι ένα και το αυτό, γιατί δεν υπάρχει μιζέρια παρά αυτή της δημοσιότητας. Η στρατηγική της γραφειοκρατίας είναι λοιπόν: παρά το γεγονός πως στο στράτευμα δεν υπάρχουν παρά ξυλοπόδαρα, να το κάνεις να μη φαίνεται. Η δική μας στρατηγική είναι: να το κάνεις να φανεί. Βέβαια, ο καθένας είναι τέλεια πληροφορημέ-

νος σχετικά με την ίδια του τη μιζέρια. Για μας, λοιπόν, δεν έχει νόημα το να έχουμε την αλαζονεία εκείνων που υποστηρίζουν πως δείχνουν στον καθένα ότι είναι δυστυχημένος, μια που ο καθένας είναι σε θέση να το ξέρει καλύτερα από κάθε άλλον. Μάλιστα, αυτό το είδος φεύτικης τρομοκρατικής αδιακρισίας, είναι ακριβώς η τακτική εκφοβισμού της διαφημιστικής αστυνομίας: «Δεν έχεις ακόμα πιστωτική κάρτα! Κάτι κρύβει αυτό!» Αντιθέτως, αυτό που είναι πραγματικά κρυμμένο, αυτό το οποίο ο καθένας αγνοεί τελείως, χάρη στις προσπάθειες που επιδεικνύουν οι διευθύνοντες, είναι η μιζέρια των άλλων, συμπεριλαμβανομένων και των διευθυνόντων. Αυτοί έχουν πιστωτική κάρτα! Αυτό κάτι κρύβει! Μέσα στο διάχυτο θεαματικό, είναι οι ίδιοι οι θεατές που επιδίδονται στο θέαμα. Με αυτή την έννοια, λοιπόν, ο καθένας είναι κακά πληροφορημένος και για τη δική του μιζέρια επίσης, μια που η ίδια του η μιζέρια δεν υφίσταται παρά μέσα στην άγνοια εκείνης των άλλων. Ο σκοπός της επιστήμης, λοιπόν, προσδιορίστηκε: πρέπει να αποδείξεις τη μιζέρια των άλλων – κυρίως μάλιστα των διευθυνόντων.

1) Πρέπει, κατ' αρχάς, να καταλάβουμε μια τέτοια μιζέρια στις ίδιες τις αρχές της, πράγμα που σημαίνει πως πρέπει να αποκαταστήσουμε την απόδειξη. Η θεω-

ρία της δημοσιότητας είναι η κριτική της απουσίας της δημοσιότητας από την ανώτερη και εντούτοις όχι εξωτερική άποψη της δημοσιότητας. Η απόδειξη της μιζέριας συνίσταται στο να φέρουμε στο φως καθετί το ειδικό, το ακριβώς σύγχρονο που έχει τη σημερινή μορφή της μιζέριας, να φανερώσουμε αυτό στο οποίο έφτασε η μιζέρια, προγονική και καινούρια ταυτόχρονα. Η απόδειξη της μιζέριας, η απόδειξη της απεραντοσύνης της, συνίσταται στο να αποκαταστήσεις την απεραντοσύνη της βλέφης που την ενθαρρύνει· το θέαμα, δηλαδή την απεραντοσύνη της βλέφης που σταθερά εξαπατάται από το θέαμα. Η ομοίως ενθαρρυνόμενη και εξαπατώμενη από το θέαμα βλέφη, είναι η βλέφη για δημοσιότητα. Η σύγχρονη μορφή της μιζέριας είναι πρώτα απ' όλα η στέρηση δημοσιότητας, η μη ικανοποίηση της ανάγκης για δημοσιότητα. Είναι, επίσης, η τελειωμένη παραγωγή αυτής της ανάγκης. Έτσι, η απόδειξη μέσω της δημοσιότητας είναι μια όχι εξωτερική απόδειξη, μια απόδειξη ad hominem, του είδους εκείνων από τις οποίες οι μάζες κυριεύονται τόσο ευχάριστα. Η δημοσιότητα είναι μια ιδέα που βρίσκεται στα κεφάλια όλων, και δεν είμαστε εμείς που τη βάλουμε εκεί.

2) Πρέπει, κατόπιν, να εξασφαλίσουμε την κοινή γνώση αυτής της απόδειξης. Αυτό που παράγεται τότε

είναι αναπόφευκτο. Η ιστορία παρέχει πολλά διάσημα παραδείγματα. Η κοινή γνώση αυτής της απόδειξης δεν έχει πια στις μέρες μας καμιά σοβαρή δυσκολία. Πρόκειται για την αντιστροφή της στρατηγικής των διευθυνόντων: για να υποστηρίξουν την πραγμάτωση της δημοσιότητας, προσφέρουν στον καθένα όρεξη για τη δημοσιότητα. Αυτός ο κόσμος βρίσκεται στο έλεος μιας αδιακρισίας. Πρέπει να συντηρήσουμε συστηματικά το είδος της αδιακρισίας που αναφέρεται στο θεμελιώδες, αντίθετα προς τις ρεφορμιστικές ψευδοαδιακρισίες, το φιλικατζίδικο (kleine kraemerie) της αδιακρισίας, που αναφέρονται στην τιμή του βουτύρου! Εκεί βρίσκεται η στρατηγική μας. Είναι η στρατηγική της κατάληψης του κόσμου, σιγά σιγά στην αρχή και μετά απότομα. Είναι η στρατηγική των εχθρών της στρατηγικής, των εχθρών των χειραγωγών, διότι η δημοσιότητα είναι πάντα επαναστατική. Η αναχειραφέτηση της φαινομενικότητας δεν περιορίζεται στη θεωρητική της αναχειραφέτηση. Είναι, πρώτα απ' όλα, η πρακτική αποκατάσταση της φαινομενικότητας μέσα στην αγνότητά της, στην καθαρότητά της, στη μη-ύπαρξή της, στην καθαρή αρνητικότητά της, σαν αυτό που είναι μόνο ικανό να διαλύσει τη φαινομενικότητα που είναι, το φαινόμενο, το θέαμα.

Η ανάγκη για δημοσιότητα είναι ο τελειωμένος εκπολιτισμός της ζωώδους και περιορισμένης ανάγκης που δαγκώνει όταν της παίρνουμε το κόκαλό της, και που, επί χιλιετίες, διατήρησε τη νομοτέλειά της διαμέσου όλης της πορείας εκλέπτυνσής της. Η ανάγκη για δημοσιότητα είναι η εκλεπτυσμένη και πολιτισμένη ανάγκη, η ανάγκη με την τελειωμένη ανθρώπινη μορφή της. Ένα πράγμα είναι, στο εξής, βέβαιο: η ανάγκη για δημοσιότητα έχει γίνει η πρώτη ανάγκη του ανθρώπου. Το πάθος της δημοσιότητας πάντα υπήρξε το κυρίαρχο πάθος του ανθρώπου αλλά μόνο με την τελειωμένη πράγματωση της δημοσιότητας ως αφαιρέσεως έγινε η πρώτη ανάγκη του ανθρώπου. Η παραγωγή της ανάγκης για δημοσιότητα είναι ομοίως – μέσα στην κίνηση αφαίρεσης και αλλοτρίωσης που υπήρξε η κίνηση της πραγμάτωσής της – η παραγωγή της μη-ικανοποίησής της. Η μη-ικανοποίηση της ανάγκης για δημοσιότητα είναι η *ιδιαιζόντως σύγχρονη μορφή της μιζέ-*

ριας, μέσα σε ό,τι τελειωμένο, καινούριο και προγονικό έχει. Η γενική μορφή της μιζέριας απογύμνωσε όλες τις συμβατικές μορφές της για να γίνει ουσιαστική, γιατί ο ίδιος ο πλούτος απογύμνωσε όλες τις συμβατικές μορφές του για να γίνει ουσιαστικός. Η ιδιαιζόντως σύγχρονη μορφή του πλούτου δεν είναι άλλη από τη δημοσιότητα, αυτή την αληθινή ανθρώπινη ουσία, αλλά ως θέαμα και ως αφαίρεση. Ποτέ η μιζέρια δεν υπήρξε τόσο μεγάλη και τόσο κρυφή, γιατί ποτέ ο πλούτος δεν υπήρξε πιο μεγάλος και πιο εμφανής. Ωστόσο, ο πλούτος αυτός έγινε μια καθαρή αυταπάτη – αντίθετα με τον πλούτο του παρελθόντος που ήταν ημιπραγματικότητα, ημιαυταπάτη – ένας πλούτος για κανέναν και μια μιζέρια για όλους. Ο πλούτος δεν είναι πια παρά ο πλούτος του ανθρώπινου γένους. Δεν είναι ο πλούτος κανενός ατόμου συγκεκριμένα. Η αντίθεση ατόμου και γένους τελειώθηκε, πράγμα που σημαίνει πως η παραγωγή του γένους τελειώθηκε η ίδια και πως αυτή του ατόμου επίκειται. Η έκταση της μιζέριας δεν διακρίνεται πια από την έκταση του πλούτου. Στην πραγματικότητα, η προγονική αντίθεση πλούτου και μιζέριας έχει ήδη σταματήσει μέσα στον παράγοντα της αλλοτρίωσης. Εάν η δημοσιότητα είναι το υπέρτατο καλό, η αφηρημένη δημοσιότητα είναι το απόλυτο κακό, το αληθινό αμάρτημα απένα-

ντι στην ανθρωπινότητα. Ο καρπός είναι ώριμος: οι πλούσιοι δεν είναι πια παρά βρομεροί φτωχοί, και οι φτωχοί είναι βρομεροί πλούσιοι.

Η ανάγκη δημοσιότητας δεν θα μπορούσε να ικανοποιηθεί από την αφαίρεση της δημοσιότητας, που είναι το αντίθετο της δημοσιότητας, δηλαδή η αντίθεση μερικού και γενικού. Συνεπώς, μια έρευνα πάνω στη μιζέρια των ανθρώπων καταλήγει σε ένα και μοναδικό ερώτημα: τι σε κάνει να αγοράζεις, ποια είναι η απόκρυφη εξουσία του εμπορεύματος; Διότι η απολύτως απλή απάντηση βρίσκεται σε μία και μοναδική πρόταση: αυτό που σε κάνει να αγοράζεις, η απόκρυφη εξουσία του εμπορεύματος, είναι η ανάγκη δημοσιότητας. Ναι, η πλήξη είναι τα λύτρα για την αφηρημένη ατομικότητα! Ναι, η πλήξη είναι η νοσταλγία ενός ουσιαστικού περιεχομένου! Αν οι άνθρωποι αγοράζουν, αν οι άνθρωποι ανταλλάσσουν με μανία, δεν είναι για επί μέρους λόγους, αλλά για έναν και μοναδικό γενικό λόγο. Η γνώση αυτού του λόγου είναι αξεχώριστη από τη γνώση της απεραντοσύνης της σύγχρονης μιζέριας. Είναι η ασυζητητί απόδειξή της.

Η πτωτική τάση της μερικής χρησιμότητας μέσα στον θεαματικό πληθωρισμό είναι αβεχώριστη από την επερχόμενη άνοδο μιας γενικής χρησιμότητας που αντιτίθεται σε κάθε μερική χρησιμότητα: η χρήση της ανταλλαγής για την ανταλλαγή, η χρήση του εμπορεύματος ως εμπορεύματος, στο μέτρο δηλαδή που το εμπόρευμα είναι ο εκπρόσωπος του χρήματος. Η κοινωνία του θεάματος είναι ο εκδημοκρατισμός του χρήματος. Το γίγνεσθαι/κόσμος του χρήματος είναι ο εξευτελισμός του χρήματος, ιδού ο μεγάλος διαφθορέας που είναι πλέον διεφθαρμένος. Εάν ο αρχαϊκός πλούσιος έκανε χρήση του χρήματος για τον ίδιο και γνώριζε μέσα στη σπατάλη ή μέσα στη σφιχτοχεριά ένα κάποιο μεγαλείο, ο θεατής δεν γνωρίζει πια παρά την ατελή μορφή του χρήματος, το χρήμα που έχει γίνει μερικό εμπόρευμα. Εάν για τον επί μέρους θεατή το χρήμα υφίσταται μέσα στην ευλαβική θεία μετάληψη της αγοράς, είναι, ωσάν λειτουργία (liturgie) το α-

γiotaτο μυστήριο της μετενσάρκωσης. Με τον εξευτελισμό του, το χρήμα, που το κοιτάμε μονάχα, παίρνει σάρκα και οστά μέσα στην ουσία του πλούτου, το χρήμα γίνεται ορατό σε αυτόν τον σαρκικό φλοιό. Έτσι, αποκαλύπτεται στην έκπληκτη ανθρωπότητα η παρουσία της θείας ανθρώπινης μορφής μέσα στην ταπεινή εμπορική ουσία. Κάθε επί μέρους ανάγκη γίνεται μια απλή πρόφαση για να κάνεις πράξη το χρήμα: κάθε θεατής θα ήθελε να πειστεί, πείθοντας πως είναι ένας μέγας πρακτικός της ανταλλαγής. Αναζητάει, γελοία, τη γενικότητα μέσα σε μια πολύμορφη ποικιλία. Αυτή η πρακτική δεν είναι παρά μια φευτο-πρακτική της γενικότητας και παραμένει κάτι το απελπιστικά μερικό.

Πρέπει εδώ να διαφοροποιήσουμε, σύμφωνα με τον καθαρό ορισμό τους, το γενικό από το μερικό· το γενικό, θεωρημένο τυπικά και τοποθετημένο δίπλα στο μερικό, γίνεται το ίδιο επίσης κάτι το μερικό. Μια τέτοια θέση, στην περίπτωση αντικειμένων της καθημερινής ζωής, θα χτυπούσε από μόνη της ως ατελής και αδέξια όπως εάν, παραδείγματος χάρη, κάποιος που διαλαλεί φρούτα, φύτευε κεράσια, αχλάδια, σταφύλια κ.λπ. με την πρόφαση πως εκεί βρίσκονται κεράσια, αχλάδια, σταφύλια κ.λπ. αλλά όχι φρούτα. Και τι άλλο κάνουν οι σύγχρονοι άθλιοι που, παριστάνοντας πως αποφεύγουν την ανταλλαγή, φυτεύουν τα φρούτα της βιομηχανίας με την πρόφαση πως εκεί δεν υπάρχει ανθρωπινότητα εν γένει; Η αντίστροφη θέση, που θα ήταν να γεύεσαι κεράσια, αχλάδια, σταφύλια, με την πρόφαση πως υπάρχουν όντως εκεί κεράσια, αχλάδια, σταφύλια, αλλά στη μανιώδη αναζήτηση του καρπού, χωρίς να είσαι ικανός να φυλαχτείς από την ιδιαίτερη

γεύση τους, είναι ακριβώς το ίδιο ατελής και αδέξια. Γιατί, τι άλλο κάνουν οι σύγχρονοι άθλιοι που καταναλώνουν πυρετωδώς τους καρπούς της βιομηχανίας με τη μοναδική, ανομολόγητη, ελπίδα να εξασκήσουν την ανθρωπινότητα εν γένει; Έτσι, αυτός που θέλει να γίνει ένας μικρός πρακτικός της ανταλλαγής, όπως επίσης και αυτός που θέλει να γίνει ένας μέγας πρακτικός της ανταλλαγής, στερούνται τόσο το μερικό όσο και το γενικό. Το αντικείμενο που ενέπνεε γοητεία μέσα στο θέαμα, γίνεται κοινό από τη στιγμή που μπαίνει στο σπίτι του θεατή· ωστόσο, αυτοί που παριστάνουν πως αρνούνται τέτοια αντικείμενα, πρέπει στην πραγματικότητα να αρνηθούν επίσης και την ανθρωπινότητα. Δεν μπορείς να γευτείς πραγματικά το γενικό παρά μόνο μέσα στο μερικό. Ωστόσο, το μερικό είναι άνοστο έξω από το γενικό. Η μορφή του πλούτου είναι η γενικότητα. Η ουσία του πλούτου είναι η μερικότητα. Η δημοσιότητα είναι η ενότητα μερικού και γενικού· είναι ο πλούτος, ο αποκαταστημένος από την κατάργηση της αντίθεσης πλούτου και μιζέριας.

Η ανάγκη για δημοσιότητα, η ανάγκη για γενικότητα, είναι η λύση του αινίγματος του περίφημου ζητήματος των ψευδο-αναγκών. Μία μοναδική βασική ανάγκη εκδηλώνεται μέσα στη συρροή των μερικών αναγκών, των επάξια εκλεπτυσμένων από το θέαμα: η ανάγκη να ανταλλάσσεις, η ανάγκη να εξασκείς τη δημοσιότητα, η ανάγκη να εξασκείς την ανθρωπινότητα. Συνεπώς, κάθε ανάγκη είναι εξίσου αληθινή και φεύτικη. Είναι αληθινή γιατί είναι μια μορφή της ανάγκης για δημοσιότητα, μια μορφή της αληθινής ανθρώπινης ουσίας. Είναι φεύτικη γιατί είναι μια μη-πραγματική μορφή που στερείται αποτελέσματος, μια μορφή που οδηγεί στο αποκορύφωμά της την αντίθεση γενικού και μερικού. Εύκολα φανταζόμαστε, με τη βοήθεια της επιστήμης, την τεράστια διάφευση των ελπίδων του άθλιου θεατή μέσα στην εμπορευματική λειτουργία, όταν γνωρίζουμε το μεγαλείο του αντίτιμου και τη γελοiotητα των μέσων. Εντούτοις, ο δούλος θεατής – και κυ-

ρίως το «στέλεχος», αυτός ο υπάλληλος/πρότυπο του κεφαλαίου που καλείται να γίνει ο κοινός τύπος της θεαματικής ανθρωπινότητας – θα προτιμούσε να τον έκοβαν κομματάκια μάλλον παρά να αφήσει να μαντέφουν την έκταση της δυστυχίας του. Τώρα που η επιστήμη καταπαιάστηκε με το θέμα, τώρα που ο ποταπός τρόμος μέσα στον οποίο ζει ο θεατής δεν θα αργήσει να γίνει γνωστός, πώς θα τολμά να εμφανίζεται στο δρόμο που τώρα συχνάζει με μian υποκριτική ευφορία; Αυτό που ισχυριζόμαστε και που θα αποδείξουμε είναι εντελώς απλό: ισχυριζόμαστε πως αυτοί οι άνθρωποι που εντούτοις επιδεικνύουν μian υπεροπτική φαινομενικότητα, ζουν μέσα σε έναν δίχως όρια τρόπο· ισχυριζόμαστε πως είναι συνεχώς η λεία μιας αβάσταχτης έμμονης ιδέας που φτάνει ίσαμε την αποβλάκωση. Και ξέρουμε στο εξής ποια είναι αυτή η έμμονη ιδέα, της οποίας ο Κραφτ Έμπινγκ και ο Ράιχ ήδη έχουν καταγράψει ιδιαίτερες περιπτώσεις και την οποία εμείς οι ίδιοι προαισθανόμασταν στο *Ράιχ, Τρόπος Χρήσης*. Αυτή η έμμονη ιδέα είναι η έμμονη ιδέα της δημοσιότητας. Πολίτες, αυτοί οι άνθρωποι που τόσο θα ήθελαν να μας επιβληθούν όταν διασταυρωνόμαστε μαζί τους στο δρόμο – ή αλλού – δεν είναι στ' αλήθεια παρά άθλιοι, κυριευμένοι από την ανάγκη για δημοσιότητα, και βρίσκονται σε πόλεμο με μian αφόρητη δυστυχία

που δεν τους αφήνει κανένα περιθώριο ανάπαυλας, μια δυστυχία πλάι στην οποία οι οχλήσεις οι παραγόμενες από τη μη-ικανοποίηση της σεξουαλικής ανάγκης – αυτή την ιδιαίτερη μορφή της ανάγκης για δημοσιότητα – δεν είναι παρά φλυαρίες! Ποιος θα το πίστευε! Ποτέ η δημοσιότητα δεν υπήρξε σε τέτοιο βαθμό απύουσα. Ποτέ η δημοσιότητα δεν υπήρξε σε τέτοιο βαθμό παρούσα. Κάθε μέρα, γίνεται όλο και πιο δύσκολο, όλο και πιο οδυνηρό να μην είσαι παρά ένας μαλάκας, να μην είσαι παρά μια μαλακισμένη. Η μαλακία έπαψε να είναι μια αργομοιοθία, η προσηλυτιστική σύγχρονη μαλακία δημιουργεί για τον εαυτό της προβλήματα. Για πρώτη φορά στην ιστορία, η βλακεία παύει να είναι αίνιγμα για την ευφυΐα, και η ευφυΐα γίνεται μια υπόσχεση ευδαιμονίας. Ω, τόσο κατανοητοί πια θεατές, δεν είμαι εγώ αυτός που θα ξεστομίζε βρισιές για τον ξεπεσμό σας, δεν είμαι εγώ αυτός που θα ερχόταν να ρίξει την περιφρόνησή του πάνω στην άμορφη ζωή σας! Αρκεί το ότι η επαίσχυντη και σχεδόν ανίατη πλήξη που σας τριγυρίζει, φέρνει μαζί της και την αναπόφευκτη τιμωρία της. Δεν είναι ερώτημα αυτό που σας θέτω γιατί, από τότε που συχνάζω ως παρατηρητής στην ύφιστη ταπεινότητα της περιορισμένης νοημοσύνης σας, ξέρω σε τι να αρκεστώ. Έχω ανάγκη από τα όντα που μου μοιάζουν, που πάνω στο

μέτωπό τους είναι χαραγμένη, με γράμματα καθαρά και ανεξίτηλα, η ανθρώπινη ευγένεια. Είσαστε σίγουροι πως ό,τι θεάται είναι της ίδιας υφής με τη δική μου; Δεν το πιστεύω, και δεν θα εγκαταλείψω τη γνώμη μου. Θεατές όλων των χωρών, ενωθείτε!

Αποκαλύψαμε, λοιπόν, μέσα στα απόρρητα των εργα-
στηρίων μας το «άνοιξε σουσάμι» που βρίσκεται στα
όνειρα όλων των διαφημιστών. Για πρώτη φορά στην
παγκόσμια ιστορία, ξέρουμε τι μας κάνει να πουλάμε,
τι μας κάνει να αγοράζουμε. Η δίφα του σήμερα είναι
μια δίφα για δημοσιότητα, μια δίφα γι' αυτό που είναι
αληθινό. Πώς θα μπορούσαν οι διαφημιστές να μεί-
νουν αναίσθητοι μπροστά σε μια τέτοια αποκάλυψη;
Οι πιο τολμηροί απ' αυτούς θα έπρεπε να εφαρμόσουν
άμεσα τις θέσεις μας προκειμένου να αναρριχηθούν
στην πρώτη θέση του άθλιου επαγγέλματός τους. Θα
είναι οι καλύτεροι προπαγανδιστές μας! Πρέπει να
διεισδύσεις στη δύναμη του εχθρού, είπε ο Χέγκελ!
Αυτή η κοινωνία βρίσκεται στο έλεος μιας αδιακρι-
σίας, κι όμως κάθε διαφημιστής πρέπει να φανεί ακό-
μα πιο αδιάκριτος απ' όσο ποτέ. Με το να λένε πάντα
λίγο περισσότερα για να πουλήσουν ακόμα περισσότε-
ρα, οι διαφημιστές θα φτάσουν να πούνε τα πάντα! Η

εφαρμογή των επιστημονικών αρχών μας εκ μέρους
τους, θα συμβάλει όντως στο να πουλήσουν ακόμα
περισσότερο για λίγο καιρό. Ωστόσο, θα συμβάλει,
κατ' ουσία, στο να σταματήσουν εντελώς να πουλάνε
σε πολύ λίγο καιρό. Στη μάχη της δημοσιότητας, στη
μάχη της συνείδησης, που ήδη έχει αρχίσει, ιδού μια
τακτική που είναι ευχάριστα κωμική! Αυτός ο κόσμος
αποφεύγει κάθε μέρα και πιο πολύ την πραγματικότη-
τα. Η πραγματικότητα ενδέχεται συντόμως να απο-
φύγει αυτό τον κόσμο.

Η μορφή που δώσαμε σε αυτήν την έκθεση δεν παρουσιάζει μόνον το επιστημονικό και αισθητικό προτέρημα μιας τέλει ελεγχόμενης νοημοσύνης. Αρμόζει, ακόμα περισσότερο, σε μιαν επιστήμη που στοχεύει όχι στην προεξοφλημένη διατήρηση και ανάπτυξη της παρούσας θεαματικής, οικονομικής και κοινωνικής τάξης αλλά στην επαναστατική ανατροπή της. Δεν θα επιτρέψει, ούτε για μια μοναδική στιγμή, στον αναγνώστη πολίτη να αφεθεί στον ενατενισμό των άμεσα αντιληπτών πραγματικοτήτων και των ψευδο-εντυπωσιακών συνδέσεων τους, αλλά στοχεύει κατευθείαν στη δημιουργία αναταραχών μέσα στο υπάρχον.

*Κάτω η εργασία!
Κάτω η καθημερινή ζωή!
Κάτω η Γαλλία!*

«Ένα άλλο απότερο συμπέρασμα είναι ότι εμείς δεν έχουμε να κάνουμε με κάτι περασμένο, αλλά με κάτι τωρινό, παρόν. Μόνον το εξωτερικό αυτού είναι περασμένο, οι άνθρωποι, τα πεπρωμένα τους κ.λπ. αλλά σε ό,τι αφορά στο θέμα που έχουν προβάλει αυτό έχει μείνει. Για μας, λοιπόν, δεν πρόκειται για γνώσεις ιστορικές, παρά για κάτι παρόν, μέσα στο οποίο είμαστε κι εμείς παρόντες».

ΧΕΓΚΕΛ,

Εισαγωγή στην Ιστορία της Φιλοσοφίας

Ο Ζαν-Πιερ Βουαγιέ ανήκει στη γενιά εκείνη των θεωρητικών/πρακτικών της κοινωνικής κριτικής, που μπορούν να αποκληθούν μετακαταστασιακοί, καθώς άντλησαν την έμπνευσή τους από το οπλοστάσιο ιδεών της Καταστασιακής Διεθνούς (1957-1972), αποπειρώμενοι μάλιστα να το πλουτίσουν, δυστυχώς όχι πάντα με την αρμόζουσα σοβαρότητα. Η γενιά αυτή εμφανίστηκε στο ιστορικό προσκήνιο αμέσως μετά τις ταραχές του Μάη του '68, αμέσως δηλαδή

μετά την κολοσσιαία δημοσιότητα που απέκτησαν οι Θέσεις της Κ.Δ., μιας που ήσαν οι μοναδικές οι οποίες, όχι μονάχα συνέλαβαν το πνεύμα μιας εποχής επανεμφάνισης του κοινωνικού πολέμου, αλλά το προανήγγειλαν, το προπαγάνδισαν, το αναξωπύρωσαν και ήρθαν μαζί του.

Οι δεσποζουσες φυσιογνωμίες αυτού του μετακαταστασιακού ρεύματος (που εκδοτικά εκφράστηκε κυρίως από το Champ Libre του Ζεράρ Λεμποβισί) ήσαν, εκτός του Βουαγιέ, ο Χάιμ Σεμπρούν (με τα έργα του *Ο Κοινωνικός Πόλεμος στην Πορτογαλία και Επιτομή Επαναφομοίωσης*) και ο Ντανιέλ Ντενεβέρ (με τη συγκρότηση του Κέντρου Ερευνών για το Κοινωνικό Ζήτημα). Μπορούν, επίσης, να αναφερθούν και οι: Ζαν-Λουί Μουανέ (*Γένεση και Ενοποίηση του Θεάματος*), Ραφαέλ Παλαΐς (*Προτροπή για την Ανασκευή του Τρίτου Κόσμου*), Αντρέ Μιζό (*Σχετικά με τον Τρόπο να Επιβάλλεσαι στον Κόσμο*), ενώ πολυάριθμες συνομαδώσεις «καταστασιακού τύπου» συγκροτήθηκαν και έδρασαν σε όλες σχεδόν τις μεγαλουπόλεις των βιομηχανικών κυρίως χωρών. Αληθεύει, εντούτοις, πως οι περισσότεροι από τους θεωρητικούς αυτούς φάνηκαν ανήμποροι να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων και υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν το πεδίο της μάχης, ενώ άλλοι, περισσότερο τολμηροί και ταλαντούχοι υπερασπιστές του έργου της Κ.Δ. επιφορτίστηκαν με τα καθήκοντα της θεωρητικοπρακτικής δραστηριότητας που στοχεύει στην άτεγκτη κριτική του υπάρχοντος και στον τελικό θρίαμβο του Πνεύματος. Οφείλουμε να σημειώσουμε πως, ενώ σαρώθηκαν όλοι σχε-

δόν οι επίδοξοι ανανεωτές των καταστασιακών βλέψεων, ήτοι των βλέψεων του αρνητικού, καθώς και όλοι εκείνοι που πάσχισαν περίτρομοι να σιγάσουν την αλήθεια τους, ο Σεμπρούν, ο Ντενεβέρ και ο Βουαγιέ αξίζουν μιας ιδιαίτερης μνείας (και μεταχειρίσεως), για διαφορετικούς λόγους ο καθένας. Ο Ντενεβέρ, διότι έγραφε ορισμένα ενδιαφέροντα κείμενα («Γιατί να είμαστε μαζί») και διότι κατόπιν σιώπησε με κάποια ίχνη εντιμότητας. Ο Σεμπρούν, διότι συνέχισε με την *Εγκυκλοπαίδεια των Βλαβών*, συνεπικουρούμενος από τον Κριστιάν Σεμπαστιανί, να συμβάλλει στην αδιάλειπτη επεξεργασία και έκπτυξη του Σχεδίου. Τέλος, ο Βουαγιέ διότι αποτέλεσε τον ιδεότυπο του μετακαταστασιακού, με την ιλιγγιώδη άνοδό του και τη θλιβερή του πτώση.

Με μιαν έκρηξη διεισδυτικής ευφυΐας, λοιπόν, ο Βουαγιέ παρεισφύει στους ανατρεπτικούς κύκλους, ιδρύοντας το περιβόητο Institut de Préhistoire Contemporaine (Ινστιτούτο Σύγχρονης Προϊστορίας). Συνεργάτης του και ο Ζαν-Ζακ Ρασπώ (μεταφραστής στα γερμανικά της *Κοινωνίας του Θεάματος* και επιμελητής της έκδοσης των φιλοσοφικών έργων του Μαξ από το Champ Libre. Συνθέτει την πολυσυζητημένη αφίσσα *Ράιχ, Τρόπος Χρήσης* (Champ Libre, 1971 ελληνική έκδοση από τον Ελεύθερο Τύπο, σε μετάφραση Γιάννη Πανά, υπό μορφή αφίσσας, και δεύτερη έκδοση, το 1986, υπό μορφή βιβλίου, σε μετάφραση Πάνου Τσαχαγέα). Το 1972, εκδίδει από το Champ Libre, την εργασία του Ινστιτούτου Σύγχρονης Προϊστορίας *Η Καταστασιακή Διε-*

θνης. Πρόκειται για μίαν επιστημονική παρουσίαση της Κ.Δ., συνοδευόμενη από πίνακες ονομάτων και στοιχείων που επιτρέπουν μίαν εποπτεία του συνόλου των δραστηριοτήτων της, δίχως μάλιστα να παραλειφθεί και ένας εξόχως διαφωτιστικός και διασκεδαστικός κατάλογος «καθυβριζομένων ονομάτων». Το 1975, εκδίδεται (πάντα από το Champ Libre) η *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Δημοσιότητας*, το σημαντικότερο έργο του Βουαγιέ, μιας που κατορθώνει να είναι αιχμηρά κριτικό και ανατρεπτικά φιλοσοφικό, δίχως να περιπίπτει στις εύκολες παραχωρήσεις, στο χιούμορ και στην ύβριν προς το παρελθόν του, που στιγματίζουν τα επόμενα γραπτά του. Εδώ, ο Βουαγιέ αποκαλύπτει ορισμένες καίριες αλήθειες για την ανθρώπινη δραστηριότητα και τον ανώλεθρο πυρήνα της, υποχρεώνοντας τον αναγνώστη να καταλήξει στο επίφοβο για την εξουσία συμπέρασμα πως η *ανθρωπινότητα* δεν μπορεί παρά να είναι στην ουσία της απόλυτη κατάργηση της εργασίας, απόλυτη πραγμάτωση της φιλοσοφίας, απόλυτη επέλαση του πνεύματος. Εγκαινιάζοντας μια εκρηκτική *χεγκελομανία* (που στα επόμενα βιβλία θα αγγίξει έναν εκτροχιασμένο παροξυσμό) ο Βουαγιέ επιτυγχάνει μίαν επανεγκόλπωση της περίφημης *Hegelsturm* από το κριτικό-ανατρεπτικό ρεύμα, καθώς και μια, διά της φιλοσοφικής οδού, επανεγκαθίδρυση του ολέθριου για την παρούσα οργάνωση του κόσμου *μίνιμου προγράμματος* της Λεττριστικής Διεθνούς, όπως εκφράστηκε, το 1953 ήδη, από τον Γκυ Ντεμπόρ: «NE TRAVAILLEZ JAMAIS». Η *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Δημοσιότητας*, εξάλλου, καταγγέλλει

εύστοχα τη ρυπαρή δικτατορία του χύδην οικονομιστικού και μηχανιστικού υλισμού, του ιδεαλισμού της ύλης και αναγγέλλει την έλευση του ουσιώδους, διακηρύσσοντας: «Η δημοσιότητα είναι η απόλυτη, μοναδική, υπέρτατη, απεριόριστη δύναμη στην οποία κανένα αντικείμενο δεν μπορεί να αντισταθεί· είναι η τάση της ανθρωπινότητας να παράγει η ίδια τον εαυτό της μέσα σε κάθε πράγμα· είναι η ενότητα της μεθόδου και του συστήματος».

Το 1976, δύο αιώνες μετά τη δημοσιοποίηση της *Έρευνας Σχετικά με τη Φύση και τις Αιτίες του Πλούτου των Εθνών* του Άνταμ Σμιθ, ο Βουαγιέ θα κυκλοφορήσει τη δική του *Έρευνα Πάνω στη Φύση και τις Αιτίες της Μιζέριας των Ανθρώπων* (Champ Libre, 1976 ελληνική έκδοση από τον Ελεύθερο Τύπο το 1985, σε μετάφραση Νίκου Κούρκουλου και Μάκη Βουτσινά). Στα τριάντα οχτώ εξαιρετικά συνοπτικά κεφάλαια του βιβλίου αυτού εκδηλώνεται μια υπέρσπιση της *φλυαρίας* ως ανατρεπτικής ισχύος. «Το σχέδιο της ανατροπής του κόσμου είναι πολύ απλό», αποφαινεται ο Βουαγιέ. «Έγκειται στο να αντικαταστήσουμε το χρήμα και το κράτος με την παγκόσμια φλυαρία. Η φλυαρία είναι η πραγματική βάση της ιστορίας, η πραγματική βάση του πνεύματος [...] Όταν οι προλετάριοι φλυαρούν, ο κόσμος τρέμει συθέμελα [...] Η προλεταριακή επανάσταση εξαρτάται απόλυτα απ' αυτή την αναγκαιότητα που είναι η φλυαρία ως *ολότητα* της ανθρώπινης πρακτικής που πρέπει να αναγνωριστεί και να εξασκηθεί από τις μάζες». Η *Έρευνα* του Βουαγιέ βρίζει εύστοχων και ιδιαιτέρως δηκτικών πα-

ρατηρήσεων ενάντια στην απεχθή συνομοταξία των λεγόμενων επαναφομοιωτών, αυτών των αδίστακτων καθαρμάτων, τα οποία ανενδοίαστα παραποιούν κάθε επίφοβη για την εξουσία ιδέα και πασχίζουν, με φευτοθεωρητικούς ακκισμούς και επαίσχυντα φευτοφιλοσοφικά καμώματα, να δοξολογήσουν το *υπάρχον*, μολονότι οι τριγμοί του αγγίζουν την ένταση του εκκωφαντικού, και οι ρωγμές του εκτείνονται στο σημείο του χάσματος. Πάντως, εδώ ο Βουαγιέ μοιάζει, σε ορισμένες στιγμές, να παρασύρεται από τα ίδια του τα σκώματα και να γίνεται ανεπίτρεπτα ισοπεδωτικός. Παρά τις ισχυρές δόσεις αλήθειας που κάνουν τις σελίδες της Έρευνας να πάλλονται από εγελιανό μένος, δολίως παρεμβάλλονται και αράδες μάλλον οχληρά επηρμένες και βαρύγδουπες. Η παρακμή και η πτώση του Βουαγιέ δεν θ' αργήσουν.

Τον Μάιο του 1978 εγκαινιάζεται μια διαμάχη του Βουαγιέ με τον Ζεράρ Λεμποβισί. Προηγουμένως, ο Βουαγιέ είχε (ανωνύμως) δημοσιοποιήσει την αφίσα/κείμενο *Οι Πόρνες του Παρισιού*, όπου (ορθά) επιτίθεται κατά της συμμορίας των νεοδιανοούμενων που έμοιαζαν αποφασισμένοι να ουκοφαντήσουν το έργο του Μαρξ. Ωστόσο, όπως του επισημαίνει σε μια επιστολή του ο Λεμποβισί, «δίπλα σε αλήθειες επιδέξια αναπτυγμένες σε ορισμένα επουσώδη σημεία» ελλοχεύει και επιδεικνύεται μια «αριστερίστικη επίδειξη και μεγαλοσημοσύνη [που] δεν μπορεί να παρά να αυξάνει τη σύγχυση που προσπαθούν να συντηρήσουν οι ειδικοί και οι επαναφομοιωτές κάθε είδους». Ο Βουαγιέ, δυ-

στυχώς, έμελλε να αντιδράσει με τρόπο απαράδεκτο για κάποιον που θέλει να λέγεται ανατρεπτικός θεωρητικός και αξιοθρήνητο για ένα νου που είχε συνθέσει την *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Δημοσιότητας*. Εξαπέλυσε, λοιπόν, ένα *μπαράζ* επιστολών προς τον Λεμποβισί, όπου, με τη χεγκελομανία του να φτάνει απερίγραπτες εξάρσεις και την έπαρσή του να κλυδωνίζεται ανάμεσα στο αχαρακτήριστο και το ιλαροτραγικό, δείχνει ακριβώς τα όρια του ήθους σύνολης της μετακαταστασιακής αντίληψης, μιας αντίληψης που οφείλουμε να κονιορτοποιούμε όπου τη συναντάμε. Αν σκεφτούμε, μάλιστα, ότι οι επιστολές του Βουαγιέ έμειναν αναπάντητες και εντάχθηκαν στο *λυτρωτικό πραξικόπημα* του Champ Libre ενάντια στους ανίσχυρους μετακαταστασιακούς (ένα ευφυές στρατηγικό χτύπημα που διεξήχθη μέσω των δύο τόμων της *Αλληλογραφίας* του Champ Libre) αντιλαμβανόμεστε πόσο ενοχλητικοί πια για το Σχέδιο είχαν καταστεί αυτοί οι επίδοξοι «κριτικοί» της Κ.Δ. και του Ντεμπόρ, οι οποίοι όσο έβλεπαν τα συγγράμματά τους να εκδίδονται γενναιόφυχα από το Champ Libre, επαινούσαν τον «αποστάτη της τάξης του» Ζεράρ Λεμποβισί, ενώ όταν εκείνος αρνιόταν να εντάξει στο εκδοτικό του πρόγραμμα κάποιο έργο τους (για λόγους που πάντοτε αιτιολογούσε επαρκώς) εκείνοι, μικρόφυχα και ελεεινά, έσπευδαν να θυμήσουν πως πρόκειται για «εμποροεκδότη», «κινηματογραφικό παραγωγό», «μαικήνα», συνένοχο του Ντεμπόρ, και άλλα ποταπά. Ο Βουαγιέ τα εξέφρασε όλα τούτα στην καθαρότητά τους και με τη μεγαλύτερη δυνατή οξύτητα. Τύ-

πωσε, το 1981, την τετρασέλιδη φυλλάδα "Τέλος του ειρηνόφιλου καταστασιασμού" και, εν συνεχεία, το βιβλίο Αναφορά για την Κατάσταση των Ψευδαισθήσεων Μέσα στο Κόμμα μας και Αποκαλύψεις Σχετικά με την Αρχή του Κόσμου (ελληνική έκδοση Ελεύθερος Τύπος, 1987, σε μετάφραση Νίκου Κούρκουλου). Και εδώ, φυσικά, θα συναντήσει ο αναγνώστης αρκετές αιχμηρές διαπιστώσεις για τον σύγχρονο κόσμο, ταυτόχρονα όμως θα αντιληφθεί πως ο Βουαγιέ απλώς αντιγράφει με οικτρά τρεμάμενο χέρι τον παλιό καλό του εαυτό, στον οποίο δεν πρόκειται να επιστρέφει ποτέ. Θυμίζουμε, ακόμα, πως η συμπεριφορά του Βουαγιέ αμέσως μετά την αναγγελία της δολοφονίας του Ζεράρ Λεμποβισί υπήρξε (επιεικώς) κατάπτυστη. Εκεί τελειώνει θλιβερά η σταδιοδρομία του πρώην ευφυσούς μετακαταστασιακού Ζαν-Πιερ Βουαγιέ. Και εδώ καλούμε τον αναγνώστη να επιστρέφει στα λόγια του Χέγκελ, που παραθέσαμε στην αρχή αυτού του κειμένου, προκειμένου να καταστήσουμε σαφή τη στάση μας προς τον Βουαγιέ και τους μετακαταστασιακούς, και προς ορισμένες ιδέες που κατάφεραν (μέσα στη σύγχυση τόσο των καιρών όσο και τη δική τους) να διατυπώσουν με ανεπίστρεπτη οξύνοια. Σήμερα, το έργο της υπεράσπισης και της εύρυνσης του καταστασιακού Σχεδίου Χειραφέτησης του Ανθρώπου, το έργο του Αρνητικού και η δυνάμωσή του, δεν ανήκουν φυσικά σε αυτούς. Οφείλουμε, με καρδιά από φλόγα και μυαλό από πάγο, να επιστρέφουμε τη διείδυση στο παρόν κάθε αξιόμαχης ιδέας που εκφράστηκε από τις πένες τους, θεωρώντας την παγε-

ρή αδιαφορία για τα πεπρωμένα ενός Βουαγιέ, ενός Ντεντεβέρ ή ενός Υβ Λε Μανάκ, ως το πιο αποτελεσματικό μέτρο αντιμετώπισής τους. Ό,τι αξίζει να σωθεί, ας σωθεί· ό,τι αξίζει να καταστραφεί, ας καταστραφεί: δεν μπορεί να υπάρξει περισσότερο αποτελεσματική και έμπρακτη επίε-κεια από αυτήν.

ΓΙΩΡΓΟΣ-ΙΚΑΡΟΣ ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

Το *Εισαγωγή στην επιστήμη της δημοσιότητας* εκδόθηκε το 1975 και αποτελεί το σημαντικότερο έργο του Βουαγιέ, μιας που κατορθώνει να είναι αιχμηρά κριτικό και ανατρεπτικά φιλοσοφικό, δίχως να περιπίπτει στις εύκολες παραχωρήσεις, στο χιούμορ και στην *ύβριν* προς το παρελθόν του, που στιγματίζουν τα επόμενα γραπτά του.

Εδώ, ο Βουαγιέ αποκαλύπτει ορισμένες καίριες αλήθειες για την ανθρώπινη δραστηριότητα και τον ανώλεθρο πυρήνα της, υποχρεώνοντας τον αναγνώστη να καταλήξει στο επίφοβο για την εξουσία συμπέρασμα πως η *ανθρωπινότητα* δεν μπορεί παρά να είναι στην ουσία της απόλυτη κατάργηση της εργασίας, απόλυτη πραγμάτωση της φιλοσοφίας, απόλυτη επέλαση του πνεύματος.